

Jokijärven Avviisi

24. vsk

Jokijärven kyläseuran julkaisemana

2023

Jokijärven Avviisi on luettavissa myös kyläseuran kotisivuilla www.jokijarvi.com

Savupirtistä maailmalle

Tiedettiinhan se, että Ylipirtin heinälato oli ollut savupirttinä kauan aikaa sitten. Mutta nyt se varmisui kun museoasian-tuntija vakuutti että hirret ovat ainakin 400 vuoden ikäisiä. Kun vielä nähtiin että aikoinaan sisäpuolelta savusta mustuneet hirret oli käännetty ulospäin ja ikkunoiden paikat hirsiseinissä olivat selkeästi esillä niin täytyihän sitä tietoa muillekin kertoa.

Viimeiset vuosikymmenet, Ritvan muistamana, 1950-luvulta 1990-luvulle, oli tilassa säilytetty kuivaa heinää. Jatkona siihen oli rakennettu pitkästi karjasuojaa ja kuuden lehmän ja vasikoitten heinätarve oli talvisin suuri. Peltikatoto oli kuitenkin suojellut myöhemmin tyhjentyntä savupirtin hirsii hyvin kunnes kesän 2021 Paulamyrsky paiskasi kattotarpeet pihalle.

Myrskyn runtelema rakennus mietitytti ja puhutti, että purkaako kokonaan pois vaiko tehdä arvokas kattoremontti. Siinä vaiheessa Jokijärven kyläseura kokosi talkooporukan ympäristön asujista ja päätti kunnostaa rakennuksen, olihan savupirtti Tyrämäen vanhimpia asutuksen alun paikkoja ja arvokas säilytettävä. Maailmalle levinnyt Räisäsen suku lienee elellyt tässäkin pirtissä monen sukupolven aikana. Amerikan heimolaisillakin oli peukut pystyssä kun Lea Peltolasta lähetti heille tilannekatsausta korjaus-

Talkoitten alkajaisiksi syyskuun alussa saatiin kuorma-autoilija nosturin kera siirtelemään kallistuneita seinä ja kattohirsiiä syrjään ja seuraavaksi traktorin kauhalla kiskottiin pelti- ja pärekaton jäänteitä alas.

Kahdenkymmenen hengen voimin sahattiin, revittiin, järjesteltiin, nosteltiin ja naulattiin uusvanhaa seinää ja kattotooleja. Sähkösaahoja ja kulmahiomakoneita, poraa jos ruuvaria löytyi autojen takakonteista ja niitähän tarvittiin. Metallinpaljastin oli varmaan mielenkiintoisin esine jota kuljetettiin pitkin pihamaata. Ensi keväänä kun talkoot jatkuvat, saa se tutkia myös pirtin lattian alustan josko sieltä aarteita löytyisi.

Tämän syksyn talkoitten yhteydessä Ritva löysi

raunioista yllätyksen, metalliesineen joka paljastui avainkokaksi 1800-luvulta. Ketkä emännät sitä ovat vyöllään kantaneet, jäänee arvoitukseksi.

Nurkkien alle pusketiin kiviä oikomaan seinä ja kaikki vanhat ihanat ovet, ikkunat, saranat ja ovenrivat pääsivät takaisin paikoilleen. Lammasnavetan hirret pääsivät esille ja Ritvalle saatiin mukavasti uutta varastotilaa siihen.

Laitettiinhan sitä uutta lankkua ja lautaakin vanhan viereen jotta rakennus pysyisi seuraavat vuosikymmenet mukavasti koppilaan. Ylipirttiläisten säilyttämät naulat, lankut jos vanhat laudatkin hyödynnettiin tarkasti ja uutta käytettiin vain tarvittaessa.

Lokakuun lopussa, lähes kahden kuukauden aherruksen jälkeen, saa-

tiin valmiin kattorustingin päälle ruuvata upouudet peltit. Lopuksi huomioitiin seinien ikkunat jotka saivat uudet liukuvat luukut päälle. Nyt olivat kaikki rakenteet talvelta ja sateilta suojassa ja porukka sai taas, kuten aina talkoopäivinä, ravita vatsansa ruualla ja juustokahveilla. Hyvät jutut ja tarinat kuuluvat aina yhdessäoloon ja taukojen aikana selvisi monta arvoitukseista juttua...

Tulevana suvena laite-taan pirtin lattia kuntoon ja historiataulut viritetään seinille kertomaan Ylipirtin alueen sadoista kuluneista vuosista. Katolle nostetaan myös Ylipirtin hommaama sukuvieri joka julistaa suvun aloittaneen elämänsä tällä paikalla vuonna 1679. Ja siitähän on kulunut jo 344 vuotta.

Raija Karjalainen

Talkoovuosi

Tämä kesä kakskytkaks kehittyi mahtavaks. Auringolla kuumutteli helteisenä hellitteli.

Vielä jatkui halonteko viime kesän metsätuhon, monella on vielä raivuut karttuu pinoon polttopuut.

Tämän vuoden painajainen savupirtin hautajaiset, saikin käänteen iloisen talkoovoimin korjauksen.

Uutta hirttä alle vaan kivien päälle laitetaan. Seinätkin he suoristivat konstit kyllä osasivat.

Uutta seinää naulataan suunnitellaan ikkunaa. Vanhat ovet paikoilleen jo sata vuotta palvelleet.

Jokijärven kyläseuraa tästä onkin kiittäminen. Teille töin ja ajatuksin pirtin parhaaks toimineet Taivaaseen asti nousevat Sydämelliset kiitokset.

Näin riimitteli runon Ritva Räisänen

LEHDESSÄMME

Saksalaisilta jääneitä tavaroita Myllylästä	3
Hoikan savotta 1936	6
Asutustoimintaa Taivalkoskella	8
Hannu Krankka ja taistelu Niskakoskella 1611	12

Musiikinäytelmä Ihmisen ikävä toisen luo Pölkky-teatterilla

Jokijärven kyläseuran näytelmäryhmä esittää kesällä 2023 Mikko Alatalon ja Harri Rinteen musiikkiin pohjautuvan näytelmän Ihmisen ikävä toisen luo. Käsikirjoituksen näytelmään on tehnyt näytelmäkirjailija/teatteriohjaaja Ville Virkkunen.

"Ihmisen ikävä toisen luo on tragikoominen tarina suomalaisesta reissupojasta Jussista, joka palaa vuosien jälkeen kotipitäjään tekemään tilit selviksi menneisyytensä kanssa.

Siellä odottavat lapsuuden kaveri Jolsa, entinen rakastettu Minna ja hiljentynyt kotipiha. Paljon on puhuttavaa ja tehtävää, mutta vähän sanoja ja tekoja. Se on elämisen tahti ajolähtöjen maassa, jossa monella on ikävä toisen luo.

Tarinaa kuljettaa eteenpäin Mikko Alatalon suurimmat hitit mm: Maalaispoika oon, On kotipiha hiljainen, Ihmisen ikävä toisen luo, Ajolähtö, Viivy vielä hetki." SUNKLO.

Edellä mainittujen Ala-

talon laulujen sanoma on ajankohtainen vielä tänäkin päivänä. Niissä on vahva yhteiskunnallinen viesti.

Yleisön toivotan tervetulleeksi katsomaan ja nauttimaan teatteriesityksestämme.

Näytelmän ensi-ilta on katetulla Pölkky-teatterilla 30.6.2023.

Lisätietoja ja esitysajat www.jokijarvi.com

Elsa Ruokangas
ohjaaja

PÄÄKIRJOITUS

Englannin kuningatar Elisabeth mainitsi vuotta 1992 vanhalla latalaisella termillä "annus horribilis", kauhujen vuosi. Juuri päättynyttä vuotta voi hyvällä syyllä luonnehtia samalla ilmaisulla, kun en tiedä parempaa sivistynyttä sanontaa ilmaistakseni koko sivistyneen maailman kokemaa järkytystä Venäjän presidentin 24. helmikuuta 2022 aloittamaa Novorossijaa tavoittelevaa brutaalia hyökkäystä Ukraina. Raa'an sodan lisäksi meidän turvallisuuden tunnettamme ravistelivat sodasta johduneet energia- ja inflaatiokriisi sekä koronan eri variaatiot.

Olemme jo täällä selkosissakin integroituneet niin hyvin muuhun maailmaan, että samat kauhun tunteet kuin muuallakin on koettu pääasiassa kännykän ruuduilta, osalle jopa ahdistavina. 83 vuotta sitten ei ole ollut kännyköitä, mutta tuolloin sota on tullut jo iholle. Tuolloinhan Neuvostoliiton nimellä esiintynyt pahan valtakunta hyökkäsi Suomeen 30.11.1939. Sota on ollut tuolloin jo niin lähellä, että Suomussalmen Alasalmesta on tykkien jyske ja loimut kuuluneet ja näkyneet Jokijärvelle.

Meidän eurooppalaisten silmät ovat nyt avautuneet toivottavasti lopullisesti pohjoisko-realaisuuteen vajoavan

naapurimaamme petollisuuteen. Euroopassa on jo viisastuttu jonkin verran ja luotu Euroopan unioni, joka on sekä taloudellinen, että myös sotilaallinen turva eurooppalaisille. Aikoinaanhan esimerkiksi Ranska ja Englanti jyrksivät toistensa kimpussa hartaasti vuodet 1337-1453, eli sata vuotiseksi nimetyn sodan puhuttamattakaan nyt lyhemmistä jytinöistä.

Jokijärven kyläseura selvisi niin tästä kuin muutamasta aiemmasta hankalasta vuodestakin sanotaanko ehjin nahoin. Kyläseuran talous on kohutuullisessa kunnossa, toiminta on ollut aktiivista ja kylätalo on ollut ahkerassa käytössä. Itse koin ehkäpä koko elämäni mieliinpainuvimpina talkoina ne, kun katoimme lähes meidän kaikkien jokijärveläisten "alkukodin", eli Räisäsen-suvun kantaisän Jacob Jacobinpojan 350 vuotta vanhan savupirtin Tyrämäen Ylipirtissä ja pelastimme sen tuleville sukupolville.

Kesän näytelmänä näytelmäryhmä esitti "Elämää ja erotiikkaa" -näytelmän, jonka kantavana voimana oli Juha "Watt" Vainion musiikki. Katselijoita esitys sai meitä tyydyttävän määrän.

Onneksi kesä oli ilmojen suhteen edellisessä rauhasampi eikä ollut Paula-myrskyn tapaista raivoisaa myrää, mut-

ta sen verran kuitenkin puhalteli, että yksi asiakastalostamme repeili pieniksi paloiksi, jotka ovat nyt tarpeellisia vain halkopinojen peittona.

Särkyneen tilalle meillä on jo suunnitelma kestävämpään ja paljon pidempiaikaiseen ratkaisuun. Myös juonittelemaan ryhtynyt öljypoltin saa ehkä jo tämän vuoden aikana vihreämmän seuraajan.

Kyläseuramme toiminta perustuu yhteen suureen, suorastan peruskallioon verrattavaan perustaan: ilman ahkeria talkoolaisia kylätalo olisi jo aikoja sitten ränsistynyt ja kylmenyt eikä ikkunoista näkyisi valonpilkahdustakaan. Kesällä ruoho kasvaisi valtoimeinaan ja kyläläiset kyse-lisivät, että "miksi kukaan ei tee mitään?" Nyt kaikki on toisin ja se on vain ja ainoastaan teidän ansiotanne. Toivottavasti peruskalliomme pitää jatkossakin.

Kiitokset tuntuvat tässä kohtaa kovin vaisuilta ja mitäänsanomattomilta. Mutta me kaikki yhdessä: katsojat, talkoolaiset ja jokainen toimintaamme osallistuva, tuokaamme vain oman itsemme Hiltukankaalle, Jokijärven sydämeen.

Se riittää ja tuo hyvänolon rintaamme.

Veikko Räisänen
pt, jkk

Jokijärven kyläseuran näytelmäryhmä esittää
MUSIIKINÄYTELMÄN
Ihmisen ikävä toisen luo
Pohjautuu Mikko Alatalon ja Harri Rinteen musiikkiin

Ensi-ilta:
Pe 30.6.2023
klo 19.00
Jokijärven katetulla
Pölkky-teatterilla
Hilturannantie 2 A, 93400 Taivalkoski
MUUT ESITYSAJAT

Su 2.7. klo 14.00	Ti 18.7. klo 19.00
Ti 4.7. klo 19.00	Ke 19.7. klo 19.00
La 8.7. klo 14.00	La 22.7. klo 14.00
Su 9.7. klo 16.00	Su 23.7. klo 14.00
Ke 12.7. klo 19.00	La 29.7. klo 14.00
Pe 14.7. klo 19.00	Su 30.7. klo 14.00

Liput: 18 €, alle 12-v. 5 €.
Tiedustelut ja varaukset:
040 578 7176 tai jokijarvi@jokijarvi.com
Katso lisää: www.jokijarvi.com
Oikeuksia valvoo: Suomen Näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat

Jokijärven Kyläseura
Pölkky-teatteri

Kesänäyttely 2023 Jokijärven kylätalolla Hilturannantie 2 A, esillä käsitöitä ja kalastukseen liittyvää esineistöä. Näyttely avoinna 2 tuntia ennen teatteriesitystä ja Päätaloviikolla klo 13.00-19.00.

HALUATKO JOPA 6% KORON JA TUOTON RAHOILLESISI ?

Soita heti numeroon 0400 386 420, niin kerromme lisää eri vaihtoehdoista.

PERUNKIRJOITUKSET

• Ositukset • Perinnönjaoat • Testamentit • Eduunvalvontavaltakirjat

Kokemuksella, ammattitaidolla ja kilpailukykyiseen hintaan!

Soita ja varaa aika: 0400 259 085

KARI SIMONEN PALVELUT

OULU • RAAHE • TORNIO • KUUSAMO

info@karisimonenpalvelut.fi • www.karisimonenpalvelut.fi

Kaikki soittaneet osallistuvat 500 euron matkalahjakortin arvontaan 28.12.2023.

Saksalaisilta jääneitä tavaroita Myllylästä

Hauta-Kallen Veikko (Räisänen) on kirjoittanut Avviisissa, että jatkosodan evakosta jäivät Jokijärvelle Mylly-Hemma ja Pieta poikansa Einon kanssa. Hiltu-Jakki olisi käynyt kovi-telemassa heitä lähtemään.

Pieta ja Herman Manninen olivat äitini Amanda "Manta" Hanhelan, os. Manninen, vanhemmat.

Pappa vietti viimeiset vuotensa meillä Hanhelassa ja muisteli mielellään vanhoja asioita. Tarinoita ja kertomuksia Jokijärveltä, sota-ajasta ja kaikesta muustakin, kuuli paljon, kun vanhempi sukupolvi oli vielä niitä kertomassa. Nyt, kun ne asiat itselläkin kiinnostaisivat ja omat aikuiset pojat kyselevät, että kirjoita ylös mitä mummu ja pappa tekivät sodassa, niin ei ole enää juuri keltä kysyä. Me seuraavat polvet yhdistellään muistikuvia, luetaan kirjeitä ja säilyneitä papereita. Hyvänä apuna tietenkin kirjastot ja kaikki netistä löytyvä tieto.

Itselläni on ollut sellainen käsitys, että mummu ja pappa eivät olisi tienneet toisten kyläläisten lähteneen evakkoon ja jääneet siksi jäljelle. Hyvinkin mahdollista, että näin sanottiin, jos olisi tullut kysymyksiä sota- toimialueelle jäämisestä. Ilmeisesti mummu ja pappa pitivät kotiin jäämistä pienempänä riesana kuin evakkoon lähtemistä. Kokemusta kun oli jo talvi-evakosta.

Yhteiselo kohta vetäytyvien saksalaisten kanssa sujui kuitenkin lopulta hyvin. Saksalaiset kävivät ostamassa mummulta maitoa ja voita, mitä pienestä kirjasta omien tarpeiden yli jäi. Kenttärataa Jokijärven ja Taivalkosken välimaastossa pakkotyönä rakentaneet työvelvolliset kävivät myös kylässä. Joistakin puolalaisista oli ehtinyt tulla jo tuttuja. Pappa kertoi ilmeisesti Stadeus-nimisestä vangista, joka oli arvannut kohtalonsa vetäyty-

vien saksalaisten matkassa ja virkkonut surullisena hyvästellesään: "Tatteus ei kävele enää".

Saksalaiset tiesivät, että heidän pitää polttaa kaikki lähtiessään, niin joku heistä oli tarjonnut myllyläisille, että ottakaa ja pitäkää, jos suinkin jotakin tarvitsette.

En tiedä mitä Isonkummun leirialueelta oli Myllylään asti jaksettu kantaa, mutta tyhjiä säilykepurkkeja ainakin ajalehti kahverissa. Einolla oli yksi saippuakotelona Myllylän saunassa 1980-luvun lopulle saakka.

Äitini antoi minulle saksalaisten tekemän astiakaapin Myllylän pirtistä. Kaappi on ruopuutunut, koska se on siinä kunnossa kuin on papan jäljiltä pirttiin jäänyt 1960-luvun lopulla. Hyllyillä on vielä mummun laittamien hyllypapereiden hapertuneet jäänteet. Säästynyt on myös muutamia Saksan valtakunnan kotkalla lei-

mattuja viljasäkkejä, jotka mummu ja pappa olivat aukoneet suoriksi jotakin muuta käyttöä varten. Sotien jälkeen kaikesta on ollut puutetta, niin säkitkin on paikattu.

Eino on yrittänyt tehdä arkuntapaista ranskalaisista konjakkilaatikoista, joiden täytyy olla saksalaisten peruja. Luultavasti ne on kuitenkin tyhjinä Myllylään tuotu. Kansi on kadonnut, mutta kyljestä näkee vielä tekstin, kun poikieni kanssa asettelimme sitä kuvattavaksi Avviisia varten.

Isovanhempieni liki kahdeksankymmenen vuoden takaiset kokemukset nivoutuvat näin osaksi maailmanhistoriaa, ja samalla myös oman perheeni historiaksi.

Anneli Hanhela

NUOTTAKINTTAAT

Tyrämäen museossa olevat nuottakinttaat on kehrätty ja kudottu hevosen jouhista. Ne eivät ime vettä eivätkä kastu ja ne voidaan vain rävyttää vaikka saappaita vasten ja irtovesi lentää pois. Kinttaat eivät uppoa veteen, eivätkä myöskään luista vedettäessä koska ne ovat karkeat.

Puh. 040 582 7789

**Urheiluhieroja
Ritu**

Ritva Räisänen

Puh. 050 5427 889

**TAIVALKOSKEN
APTEEKKI**

Palvelemme: Ma–Pe 9–17, La 9–13
Kauppatie 11, 93400 TAIVALKOSKI
Puh. 040 480 8000
www.taivalkoskenapteekki.fi

**Taivalkosken
Leipomo Ky**
(08) 841 049
Veikko Lesonen
040 530 9213

4H-PUOTI

Paikalliset käsityöt

Askastelu-
tarvikkeet

Poronsarvia
verkkokaupasta

www.4hpuoti.com

**4H TAIVALKOSKEN
4H-YHDISTYS**

Ketuntie 2 L 9, 93400 TAIVALKOSKI
Puh. 0400 130 284 tai 040 704 8483

**MONIPUOLINEN
TEKNIIKAN TAITAJA**

- Kylmäkonetyöt
- Sähkö- ja automaatiotyöt
- Maa- ja ilmalämpöpumppujen huollot
- Ilmalämpöpumput asennettuna

**SÄHKÖLAITEHUOLTO
KIVELÄ**

Posiontie 48 B, 93400 TAIVALKOSKI

0400 283 405

hannu@sahkokivela.fi www.sahkokivela.fi

Metsät ja metsien hoito

Juuri nyt, vuoden 2022 viimeisinä päivinä, Suomen Luonnonvarakeskus ja vihreiden puheenjohtaja, ovat uhkailleet meitä suomalaisia lähes 10 miljardiin nousevalla laskulla, jos emme äkkiä käännä kelkkaamme ja korjaa yhtäkkiä lähes umpeen mennyttä metsiemme hiilinielua. Metsänomistajat ja muutkin asianosaiset ovat seuranneet käytyä keskustelua suu ymmyrkäsena, että mistähän tässä nyt oikein mahtaa olla kysymys, sillä vielä jokin aika sitten hiilinielu ja kaikki muukin oli metsissämme kohdallaan, mutta nyt yhtäkkiä ei enää mikään. Metsiemme kasvu on kuulemma pudonnut 108 miljoonasta vuotuisesta kuutiosta 103 miljoonaan ja se on hirvuisen katastrofi ja metsiemme omistajien ja käyttäjien syy.

Vaaditaan hakkuiden rajoittamista, avohakkuukieltä, suojelualueiden rajua lisäämistä ja kaikkea muuta, josta kuulemma vielä neuvotellaan. Nyky-metsiemme vertailukohdaksi on otettu vuoden

1952 tilanne, jolloin Suomi oli vielä sodasta toipuva ja 18. syyskuuta tuona samana vuonna viimeiset sotakorvauksensa maksanut maa. Puuta meillä oli tuolloin jonkin verran vajeat 1,5 miljardia kuutiota ja nyt sitä on lähes 2,5 miljardia kuutiometriä. Puuston keski-ikä oli tuolloin 82 vuotta, kun se nykyään on 61 vuotta. Ojituksia ei ollut tehty juuri laisinkaan kuin lapiohommina pieniä määriä, mutta 1960-luvulla sitten sitäkin enemmän konevoimalla. Kokonaispuuston suuri kasvu selittyikin suureksi osaksi tästä, mutta ei hetikään kaikki.

Melkoinen osa kasvusta ja puiden keski-ikänuorentuminen johtuu hyvistä metsänhoidon käytännöistä, joita on suoritettu tarmokkaasti jo yli puoli vuosisataa. Ylilyöntejäkin on tehty, mutta mehän tiedämme kaikki sen, että omista virheistään sitä oppii parhaiten ja niin on tehnyt metsämiessukupolvi toisensa perään ja nyt viimeistään kaikki kestää kriittisenkin tarkastelun.

Metsäkuviolle 2009 hakkuussa jätetyn kuvion puusto on suurimmaksi osaksi kaatunut. On syntymässä eliöstön kipeästi tarvitsemaa lahpuustoa

Purojenvarret jätetään luonnontilaan

Sen sijaan vuoden 2014 alusta voimaan tullut metsälaki on monen muunkin metsämiehen kuin tämän kirjoittajan mielestä ainakin osittain susi. Laissa poistui taimikonperustamisilmoitus -menettely ja hakkuun jälkeisen uudistamisen aikarajat ja hyväksi metsänhoidoksi katsottavat hyväksyttävät puuston alarajat tippuivat kovin mataliin runkolukuihin ja pohjapinta-aloihin. Laki hyväksyi myös kaikki ns. "haisakkeet" kasvatettaviksi rungoiksi. Ammatikseen metsässä työskentelevistä tämä kaikki tuntui perin kummalliselta, sillä melkein kaikki suomalaiset tietävät, etteivät ne koskaan kasva edes onkivapapuun mittoihin.

Tämän kaiken päälle laki antoi mahdollisuuden harrastaa ns. erirakennehakkuuta, käytännössä harsintahakkuuta, joiden jälkiä oma metsämiespolveni on saanut korjailta yli 40 vuotta. Erirakennehakkuussa aina parhaiten kasvanut puu pannaan lihoiksi ja saadut eurot leveästi nauraen lompsaan. Jäljelle jää jo liki pomminjalkeä muistuttava, pienilatvainen ja siten hyvään kasvuun kykenemätön räaseikkö. Tätä käydään sitten 10–15 v päästä räpimässä toisen kerran ja näin on hyvin alkanut metsänkasvu tuhottu ja isännän jälkeläinen ki-roaa, kun joutuu tekemään ainakin jonkinlaisen metsänuudistamistyön omilla varoillaan.

Laki on myös mahdollistanut sen, että osa metsää

hankkineista tekee nuoreen metsään ns. ryöstöhakkuun, eli hakkauttaa kaikki mitantäyttävät puut eivätkä he koskaan edes ajattele uudistavansa ryöstöaluetta, vaan jättävät lakia täyttämään 50–100 metrin välein latvattoman pikkupuun "siemenpuuksi." Eli tämän kirjoittaja ei ihmettele ollenkaan, jos hiilinielu on jostain syystä ruvennut nilkuttamaan. Mutta: sitä saa mitä tilaa.

Valveutunut metsänomistaja ei tee näin, vaan hän pitää hyvää huolta arvokkaasta omaisuudestaan: uudistaa hakkuualan ripeästi, suorittaa taimikonhoitotyöt ja harvennushakkuut ajallaan, jolloin hiilinielu vahvistuu ja niin metsä voi hyvin ja me kaikki suomalaiset voimme pitää elintasomme hyvällä tasolla ilman, että pitäisi tuntea huonoa omaatuntoa luonnon hyväksikäytöstä tai pilaamisesta.

Tällä hetkellä hoitamattomia metsiä, eli niitä joihin ei ole viljelty uutta puusukupolvea, hoidettu taimikoita tai tehty ensiharvennuksia ajallaan, on 1,7 miljoonaa hehtaaria. Sieltä sitä hiilinielua tulisi oikeilla toimenpiteillä äkkiä lisää.

Arvokkaat elinympäristöt jätämme tietenkin taloudellisen toiminnan ulkopuolelle.

Senhän sanoo jo maalaisjärki.

Veikko Räisänen
pt, jjk

Haukkuja Hautalasta – Viljakoiran kennel

Pohjanpystykorvia kasvattava Viljakoiran kennel on toiminut Jokijärven rannalla vuodesta 1999. Ensimmäinen pohjis perheeseen hankittiin vuonna 1998 Ylikiimingistä. M-05 Kelokallen Viljasta (rek. ER19816/98) tuli samalla kennelin kantamarttu, kun Vilja sai ensimmäisen pentueensa vuonna 2000, ja ”viljakoiraist” pennut lähtivät uusiin koiteihin.

– Minun perheessä ei ollut lemmikkieläimiä, äidin puolen kotona kyllä oli kotieläimiä ja isän puolelta isoäitini isä, kuulu Lintumies eli Kalle Koivukangas, omisti koiria, sellaisia maataisia pystykorvia. Mutta itselläni ei ollut omaa koiraa ennen Viljaa, kennelin isäntä Tapio Kokko naurahtaa.

Ensimmäinen kosketus näihin valkoruskeisiin ”paikkatakkaihin” saatiin Ruotsin puolella Kainulaisjärvellä vuonna 1997, kun olimme Tapion kanssa sukuloimassa tätini luona. Kylään saapuessamme huomasimme läheisen talon pihalla kaksi valkoruskeaa pystykorvaista koiraa,

joista kiinnostuimme väkivoimasti. Päätettiin ottaa rodusta tarkemmin selvää, ja niinhän siinä kävi, että se oli menoa kerralla, kun kaivoimme lisää tietoa tästä kaikenriistan koirasta.

Ja tosiaan, vuonna 1998 Hautalaan Jokijärven rannalle saapui ensimmäinen pohjiksemme, iki-ihana Kelokallen Vilja, joka osoittautui huippukoiraaksi kaikin tavoin; se oli mainio kotikoira, ja riistavietti oli kohdallaan. Etenkin linnut ja oravat kiinnostivat nuorta paikkatakkiamme.

– Ja kyllähän siinä niin kävi, että Vilja se taisi minun linnunmehtuulle opettaa, Tapio myhäilee. Viljan ensimmäisestä pentueesta jäi kotiin uros Viljakoiran Jyki, joka vain vahvisti mielipidettämme siitä, että kyllä tämä entisajan maataispystykorvista jalostettu koirarotu on meille se oikea.

Vuosien varrella meillä on ehtinyt olla useita pohjanpystykorvia, parhaimmillaan neljä koiraa, kaikki Viljan jälkeläisiä suoraan alenevassa polvessa. Ja kenneltoiminta on jatkunut aina näihin aikoihin asti.

Viimeisin kennelin pentue täytti tänä vuonna tammi-kuussa vuoden. Pentujen emä on Viljakoiran Lukkatar, joka on oman kennelin jälkeläinen.

Kenneltoiminta pakkaa olemaan koko perheen harrastus, ja mukava harrastus on ollutkin. Tätä juttua varten pyysimme lapsiltamme muistoja vuosien varrelta.

Anna-Pieta muistelee: ”Mieleenpainuvinta on ehdottomasti ollut talvisin vietetyt päivät Jokijärven koirien kanssa. Muistan erään kerran, kun olin pieni, ja koko perhe oli viettämässä kirkasta talvipäivää järvellä. Istuin itse Jykin vetämässä kelkassa viltteihin ja taljoihin käärittynä isän ohjatessa sitä äidin, Leena-mummon ja Alpo-ukin kävellessä perässä ja Viljan juostessa meitä ympäri. Kierreltyämme järvellä pysähdyimme ja kävimme Lapinsaaren laavulla makkarapaistossa, ja koirat saivat tietenkin myös oman osansa.”

Matti-Oskari taas kertoo: ”Muistan hyvin, kun Vilja muutti meille. Kyllähän siitä heti semmoinen lellipentu tuli koko perheelle.

Tehtiin niin monia metsä- ja metsästysretkiä isäukon ja Viljan kanssa, hankala niistä mieluista on valita, kun kaikki omalla lailla olivat ainutlaatuisia. Onhan se aina mahtavaa nähdä, miten semmoinen sohva-peruna ja kotikoira syttyy ihan eri lailla, kun erälle lähdetään. On tämä hieno rotu.”

Itselleni parhaita muistoja ovat pentujen syntymät, kun olemme Tapion kanssa kättilön virkaa toimittaneet; syntymän ihme on joka kerran yhtä ainutlaatuinen kokemus. Kerran tosin meinasi käydä hullusti, kun tuleva emä Helmi alkoi synnyttää, ja toimitus alkoi kestää vähän liian kauan ja Helmi alkoi väsyä. Tapio päätti tunnustella tilannetta ja huomasi, että ensimmäinen pentu on perätilassa. Hän sitten pyörytti pennun niin, että se oli pää edellä tulossa, ja synnytys saatiin käyntiin. Siitä pentueesta sitten tulikin oikein hyvä: muotovalioita ja linnunhaukun Suomen mestari (Viljakoiran Vaula), eli loppu hyvin, kaikki hyvin! Muuten pentueet ovatkin syntyneet aina

oikein mallikkaasti ja ihan ”luomusti”, mikä varmaan osaltaan on osoitus rodun terveydestä.

Viljakoiran kenneliin on ehtinyt tulla 13 pentuetta, yhteensä 55 koiraa. Ja Viljan geenit ovat laajalti muutenkin koirakannassa: Tapio laskeskelee, että pohjanpystykorvien ylläpitävässä kannassa Vilja vokahtelelee noin 2000 koirassa.

Onpa Tapio tehnyt paljon muutakin pohjanpystykorvan eteen. Hän on tutkinut yli kahdenkymmenen vuoden ajan rodun historiaa ja koirien sukutauluja ja tehnyt siten rodun geenipohjan laajentamisen eteen kovasti työtä. Ja tehty työ on myös huomioitu: Suomen Pystykorvajärjestö ry. (SPJ ry.) on myöntänyt hänelle kultaisen ansiomerkin, ja vuonna 2020 SPJ ry. perusti ansiotuneille pohjanpystykorvien kasvattajille Tapion maljan kunnianosoituksena Tapion tekemästä ansiokkaasta työstä rodun eteen.

Rodun kasvavasta suosioista kertoo myös rekisteröintien lisääntyminen; vuonna 1998 Suomessa rekisteröitiin 78 pohjanpystykorvaa, vuonna 2022 jo 464 koiraa.

Kennelin tulevaisuus on tällä erää epävarma. Tapion etenevä vaikea sairaus vaikuttaa arkeen niin, että enää ei erälle tai koiralenkille ole asiaa. Sairaus ei kuitenkaan ole sammuttanut paloa tehdä vielä jotain rodun eteen; kahden vuoden aikana Tapio on julkaissut viisiosaisen kirjasarjan, jossa käydään läpi koiran yleistä historiaa kuin Tapion omia kokemuksia vuosien varrelta eri lähteistä koostettuna. Kirja on pdf-muodossa, ja sen voi ilmaiseksi tilata minulta sähköpostiosoitteesta krisselaa@hotmail.com. Tämän jutun yhteydessä on tiivistelmä kirjoista.

Jokijärvellä
tammikuussa 2023
Kristiina Laatikainen

Suomalainen rotu pohjanpystykorva, metsästyskoira

Aikaa on viljalti – se ei lopu kesken

”Jo hyvä koira koului ohjaajansa, ja siten molemmat löytävät eränkäynnin sävelen.” Tapio Kokko

Pystykorvista kiinnostuneille suomalainen rotu pohjanpystykorva 1973–2022 – 50 vuotta tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia. Mielenkiintoa selvittää asioita on kehittyneet 25 vuoden monipuolisen harrastamisen tuloksena. Metsästäminen, kenneltoiminta, olla osallisena yhteisissä hankkeissa ja tapahtumissa, osallistamalla koirien katselmuksiin ja rotuunottoihin ovat olleet kannattavia tehtäviä. Tärkeässä osassa on ollut kirjoitettujen lähteiden tutkiminen, sekä haastatteleminen aikalaistodistajia ja rotumme omistajia. Pohjanpystykorvaharrastajat ovat olleet tärkeässä osassa niin innoituksen lähteenä kuin voimana.

Tekstissä julkaistaan soveltavin erä- ja kulttuuri-

antropologian tutkielman keinoin poimittua meihin suomalaisiin vaikuttanutta historiaa ja heidän alkuperäisen maataiskoiransa perinteiseen pystykorvan – suomalaisen pohjanpystykorvan metsästyskoiran, sen rotumääritelmään ja rekisteröidyn rodun syntyyn ja haltuunoton tapahtumia. On kirjattu ylös pystykorvaisten ajankuvaa.

Olen ollut mukana pohjanpystykorvaharrastuksessa enimmäkseen yksityishenkilönä. Silloin, kun olen ollut harrastajatutkijana, olen tuonut esille ja julki kulloisenkin mielenkiinnon kohteen ja asian. Olen jakanut tehtyä työtä, keskeneräistäkin, harrastajille nähtäväksi. Tämä menettely siksi, jotta kaikilla osapuolilla olisi mahdollisuus peilata ja antaa palautetta niin halutessaan. Näin toimin jatkossakin. Toivotan harrastajille voimaa rodun eteen tehtävään tärkeään

aherrukseen. Toivottavasti historiaan kuuluvat hankkeet ovat oikeasti hallussanne ja kaikki toimitsijat tilanteen tasalla, sillä sen suomalainen ja meidän oma pohjanpystykorva todella tarvitsee. Keskustelu on asiallista ja kyllä työ jatkuu suomalaista pohjanpystykorvaa omistavien jäsentensä kanssa, koska se on innoituksen lähde ja mahdollistaja.

Vuosikymmenten aikana on jo tapahtunut paljon ja ymmärrys lisääntynyt. Vuonna 1972 tapahtui ja oli suomalaisen pohjanpystykorvan kohdalla käänne, niin kuin tiedämme. Tutkimus selvittää miten merkittävää. Kirjallisista lähteistä, museoista, tiedettä yms. asiallisia tapoja ja lähteitä hyväksi käyttäen kirjoitamme historiaa ja luomme uutta. Yhteiskuuluvaisuus ja yhteinen historia viiden kotimaisen pystykorvaisen rodun ja

näiden harrastajien kesken on toiminnan tärkeimpiä vahvuuksia. Nyt punnerran tulevien tapahtumien kanssa.

Oheisena on tutustuttavaksi opponentin silmin kauas tulevaisuuteen yltävä julkaisu. Mahdolliset muutokset tehdään annetun palautteen perusteella. Olen saanut mahdollisuuden tutustua henkilökohtaisesti rotumme alkuaikojen tietäjiin.

Unohtamatta myöskään nykyisin rotuamme säilyttäviä henkilöitä, kasvattajia, kenneleiden omistajia, joista tunnen merkittävän osan. Kiitos teille kaikille! Kannan eräkontissa historiikka – vokahtelua, kohta on vaihdon aika.

Jokijärvellä 7.11.2022,
Tapio Kokko

Viljakoiran kennelistä on tähän mennessä lähtenyt 55 pentua uusille omistajille. Kuvassa Vilja vuonna 2000 ensimmäisen pentueen ollessa 8-vuotias ja valmiina uuteen kotiin.

Kenneltoiminta on koko perheen mieluista harrastus, vaikka joka pentueen lähdön hetkellä on ikävä ja haikea olo. Kuvassa Anna-Pietan ja Oskun kanssa Viuhka-nartun pentue Selja, Siena ja Tuisku.

- TALONMIESTEHTÄVÄT
- LUMITYÖT - MYÖS KATOLLA
- KÄSIN TAI KONEELLA
- RUOHONLEIKKUUT
- IKKUNANPESUT
- LATTIOIDEN VAHAUKSET
- TEKSTIILIKALUSTEIDEN,
JOUSTINPATJOJEN PESUT

Lohitie 8
93400 TAIVALKOSKI
Puh. 040 5859 704
0400 229 540
0500 388 698

PYYKKÖSEN
KIINTEISTÖHUOLTO JA SIIVOUSPALVELU

- Elintarvikkeet
- Polttoaineet
- OnLine-veikkaus
- Posti
- Kotikuljetus

AVOINNA:
Ma-pe 9.00-18.00
La 9.00-14.00
Su 12.00-14.00

Tule Metsäbaarin karaokeiltaan laulamaan ja viihtymään lauantai-iltais!

VIDEOTYKKI, ei pääsymaksua

Uusia biisejä:
Hei rakas, Vapaa oon,
Tivolit, Kelle mä soitan,
Kyläbaari, Kuin taivasiin...

**METSÄKYLÄN
KYLÄKAUPPA**

Riitun Puoti
Metsäkyläntie 317 A, 93590 VANHALA Puh. (08) 845 106, 0400 244 184

- Matkahuollon pakettipalvelut
- On-Line Veikkaus
- Tenon luonnon kylmäsavuporo

**KAHVIO
MYYMÄLÄ**

**Tarkista
aukioloajat
Facebookista**

TB-JAKELU KOILLISTIE KY
KUUSAMONTIE 10, 93400 TAIVALKOSKI
Puh. 08 841 595, E-mail: taivalkoski@huoltoasemat.teboil.fi

TELATEK WORKS

AUTOJEN HUOLLOT JA KORJAUKSET

**AUTOHUOLTO
J. KIVELÄ OY**

Työn vastaanotto
040 172 7900

Kiskotie 2, 93400 TAIVALKOSKI, Puh. 040 1727 900, autojuki@gmail.com

TRAKTORIURAKOINTIA TILAUSAJOT

Soran-, puutavaran- ja risunajo Lumityöt Halontekoa

2 x 54 ja 19 sekä 16-paikkaisilla linja-autoilla luotettavasti ja vuosien kokemuksella

Taivalkosken Liikenne

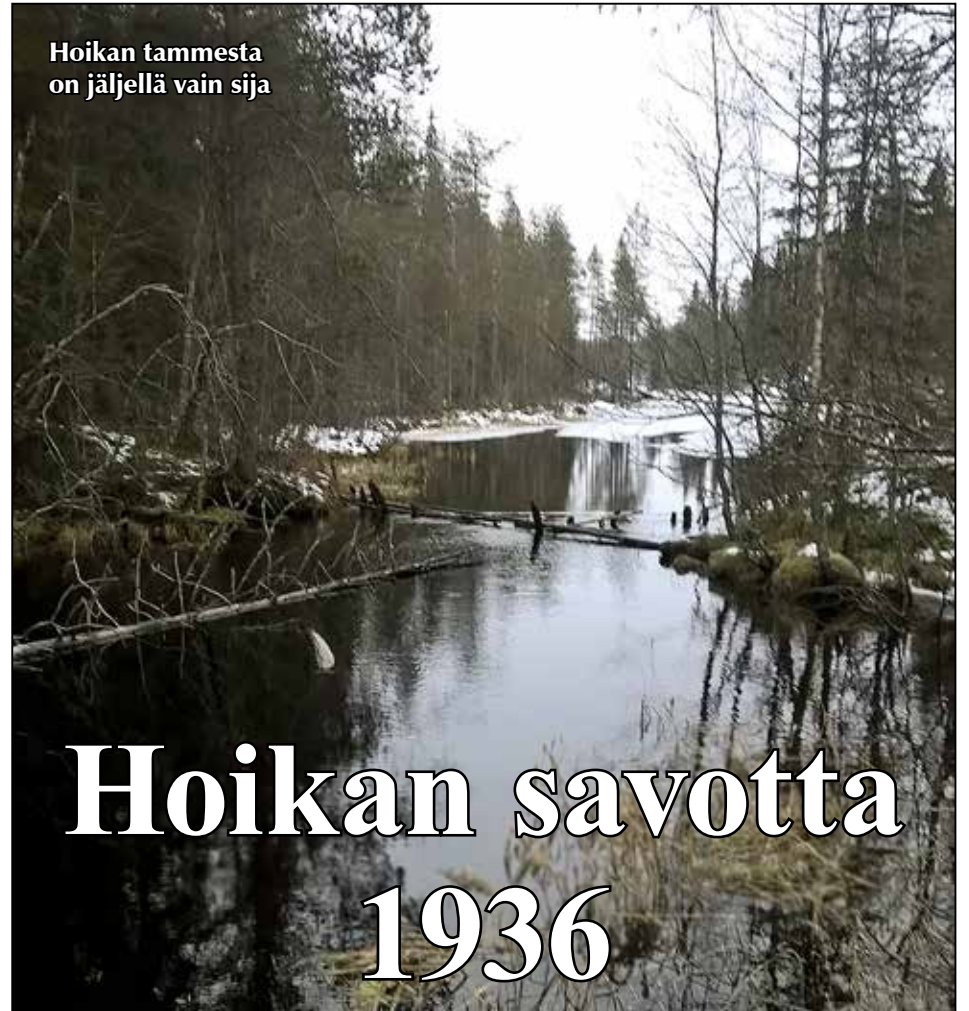
Koneurakointi Lehtoniemi Ky • Puh. 0400 969 712 • lauri.lehtoniemi@hotmail.com

KAIVINKONETÖITÄ TAIVALKOSKELLA

- Maanmuokkaustyöt (mätästys ym.)
- Metsä/pelto ojankaivut
- Pihan teot
- Tien teot ym.
- Trakturityöt
- Auraukset
- Maanajot

Kysy lisää:

Juho Väisänen
Taivalkoski, Puh. 040 148 0500

Hoikan tammesta on jäljellä vain sija

Hoikan savotta 1936

Hoikkajärvi sijaitsee Jokijärvestä ”kolome neljänestä” suoraan pohjoiseen lähellä Kylmäluomajärveä ja seutu on järvien välillä sijaitsevan harjun tähden sijaitsevan harjun tähden yksin Taivalkosken kauneimmista paikoista. ”Pohjossyvämmaaksi” seutulaisen nimittämällä alueella on myös muita kirkasvetisiä lampia karujen mäntykankaiden ja harjumuodostelmien lomissa.

Hoikan metsätyömaa kämpäkartanoineen sijaitsee valtion maalla, mutta aikanaan Rauma Repolan osaksi tuleva Raahe-yhtiö oli hankkinut Metsähallitukselta hakkuuoikeuden alueella sijainneeseen leimikkoon. Voimakkaammin Metsähallitus alkoi suorittaa hakkuutaan omalla organisaatiolla vasta sodan jälkeen.

Kalle Pääntalo oli Hoikan savotalla talven 1936 kartanopehtuurina. Pehtuurin tehtävänä oli toimia kokin apumiehenä, tehdä halkoja, lämmittää sauna, kantaa tarvittavat vedet, tehdä karkea siivous kämpässä ja toimia kuriirina. Eli kuljettaa hiihtämällä tyhjä 30 litran maitotonkka Jokijärven Mannilaan ja odottaa, että se pestiin ja täytettiin ja hiihtää lastinsa kanssa takaisin kämpälle seitsemänä päivänä viikossa. Samassa repussa kulki riuskavauhtia Harjun kärrytietä pitkin myös mahdollinen tuleva ja menevä posti.

Kallen kotioloissa oli lopultakin tapahtumassa muutos parempaan, sillä isä-Hermann alkoi toimia sairaudesta ja Martta-sisko pääsi samaisen sa-

votan apukokiksi Mannilan Irjalle. Myös Kallen itsensä kohdalla tapahtui ratkaiseva kasvu ja vapautuminen tointuvien olojen ja henkisen kehittymisen myötä. Iltaisin hän jopa laski leikkiä ja vitsaili muiden tukkijätkien kanssa.

Mutta vieläkin hänen poskensa puneltuivat ja pää painui, kun savotan muonittajana toiminut Tuomas Karvonen irvaili puolileikillään hänen ruokahalullaan: ”Mihin maahan se tuo Kalle ahtaa nuorokamäärät? Syönyt lähes puoli kiloa leipää ja uutta rouhtaa... Ja herneveliä on lusikoinu lautasellisen...” Savotalla mittamiehenä toiminut Hiltu-Jakki ei tykännyt veltonoloisen Lehonporvarin pojan puheista: ”Piruako se tuo Tuokko pitää jatkuva räntinkiä Kallen syömisistä! Omijaanhan se poika syöpi...! Mutta mitä Tuomas tietää nälästä, kun aina saanut syyvää kupusa pulloleen!” Tuokko säikähti Jakin äkäisiä kommentteja: ”En minä pahalla sanonu!” Hiltu-Jakki toi kuitenkin loputkin ajatuksensa selkeästi kuuluviin: ”Vaikka et, mutta ei tuommosten kuunteleminen ole pojalle mieleistä... Kassu on joutunut syömään ihan ehotellen manattua leipää. Niin kun moni muuhi ahingossa kasvanu...”

Keväthölsien tultua savotointi päättyi ja Hoikkajärven rantamille ajettu puutavara jäi odottamaan kevättä ja uittoja. Tilinmaksun aikaan Kallen päiväpalkkaa ei vielä laskettu täysirahkeisen jätkän mu-

kaan, vaan viisi markkaa vähemmän eli kolmekymppiä päivältä. Silti saatu tili pullisti lakkarin lisäksi myös itsetuntoa: hän osti sinä talvena kotiinsa kaksi jauhosäkkiä sekä sen lisäksi kaikkea muuta puutteen alla eläneessä talossa tarvittavaa.

Savotan päätyttyä Kalle hiihteli sosekelissä Susijärven selkosia pitkin Taivalkosken kirkolle. Ostettuaan äiti-Riitulle flanelia ja sisäkoilleen leninkivaatteet, sekä itselleen useammat toppakahvit ja näkkileipää ja varttikilon sulatejuustoa, Kalle asettui kylälle osuneen pikakuvaajan koivuja kasvavaa rinnettä ja siitä hyökävää putousta kuvaavan taustataulun eteen kuvattavaksi.

Kuva on ainoita Kalles-ta nuoruudessa otettuja. Tässä tapauksessa kuitenkin laatu korvaa määrän ja mielestäni kuva on tulevasta kirjailijasta paras milloinkaan otettu. Kuvasa Kalle on nuoruutensa kukoistuksessa ja hänestä näkee sen, että hän tietää selviävänsä mistä vain, kun on selvinnyt tuohon keväiseen päivään. Tunne on ollut varmasti sanoin kuvaamattoman hieno: kylmän talven jälkeen Aurinko ja leppeä kevätuuhi lämmittävät ahavoitunutta poskea, lompassa on ollut rahaa enemmän kuin milloinkaan siihenastisessa elämässä, voimaa ja kuntoa on nuorena varressa vaikka toisille jakaa ja edessä siinsi oikea elämä kaikkine mahdollisuuksineen. Hetki on ollut ehkäpä hänen elämänsä hienoin.

Toukokuun alussa samana vuonna alkoi sitten talvisavotan puiden uittaminen. Vähälumisen talven jälkeen vettä oli tavallista vähemmän jo muutoinkin vähävetisessä, Hoikasta lähtevässä Kalajoessa. Joen laittamisen jälkeen Kalle joutui Hoikan tammelle

solimaan puita järvestä virran vietäväksi.

Vähävetisyydestä johtunut uiton hidas edistymisen hermostutti ukkoherra Laihoa, koska vaarana oli puiden jääminen Kalajoen rantapöheikköihin. Laiho oli ollut ärsy työnjohtaja ja huomannut heti, että mistä

ainakin osittain hidastelu johtui: tiukassa jokimutkassa oleva vonkamies ei ollut tehtäviensä tasalla. Kymppinä toiminut Hiltu-Jakki joutuikin siirtämään merimaista kotoisin olleen verkkaisen miehen Kallen paikalle tammelle ja Kallen hänen paikalleen.

Ja kyllä Niemen-Jakki väkensä tunsii, sillä ainoastaan kerran Kallen vonkapaikalle teki iso tukki väkinäiset. Kalle sai siinä rytäkässä aikamoisen iskun ruuhkakangesta ja tajuakin riipoi, mutta Arvi-sedän ja Koskis-Paulin avulla hän selvisi siitkin.

Reilussa viikossa yhtiön oma uitto oli ohi ja puut Ouluntienvarressa sijaitsevassa Koitijärvestä. Siitä uittoa jatkoi Iijoen Uittoyhdistys Kostonjoen kautta Iijokeen. Samaisen Koitijärven lähellä, Sillankorvan talossa, Kalle sai tilin, jossa hänellä oli ensimmäisen kerran täysi tuntiraha, eli sama palkka kuin oikeilla, parhaassa työmahdissa olevilla tukkijätkillä. Se tuntui enemmän kuin hienolta. Sillankorvasta nousi Taivalkoskelle menevään linja-autoon, eli "loistoon", tyytyväinen nuori tukkilainen.

Hoikan tukkikämpän nurkkasalvosta ei kohta enää ole olemassa

Hoikan kämpän sauna sijaitsi lähes vesirajassa ja säilyi 60-luvulle asti. Sitten joku poltti sen.

Vain pienenä muistutuksena elämän katoavaisuudesta hänellä oli se, että uittossa oli tapahtunut kuolemantapaus. Nimittäin Välijoen tammeeen, liki Harjajärveä, oli hukkunut toukokuun viides päivä 66-vuotias tammenvahti Hauta-Aukusti, Aukusti Räisänen, eli tämän jutun kirjoittajan isoisä. Myös Kallen enon, Matti Neulikon sydän oli uiton aikaan jo täysin lopussa ja hän kuoli kesällä heinänteon aikaan samana vuonna.

Kotiin päästyään Kalle sai kuulla ilouutisen: Hermanni oli Tyräjoella uittamassa veli-Kallen kanssa Kemi-yhtiön puita Kentännänään eli Tyräjoen ja Iijoen haaraan. Riennettyään jokivarteen Kalle tapasi veljekset työntouhussa ja isä-Herkon entisessä työviireessään.

Herkko uksi taas velimiestään, että "... on siinä uppolaiska miehenpötky", vaikka Patruunan lähdettyä polkemaan kohti Isoakumpua Hermanni kehui veljeään "... että en meinannu ensin uskoa, vaen sehän näkyy olovan vielä pahukkerin riski ukko." Heinäntekoon ruvettiin Kallioniemessä sinä kesänä pitkästä aikaa hyvillä mielin.

Tuosta keväästä on kulunut nyt kahdeksankymmentäseitsemän vuotta. Kämpäkartanosta ei ole jäljellä enää kuin rakennusten sijat. Vain muutama hirsi uhmaa aikaa ja nurkkaa on jäljellä muutaman salvoksen verran. Tammeista näkyy sija ja monias veden säilömä uittopadon rakennuspuu. Jokivarressa oleva polku näkyy enää vain vaivoin.

Joella ei uiteta puita enää koskaan, mutta ehkä ikuis-ta kiertokulkuaan jatkava virta muistaa rannoilla kulkijansa. Erämaassa valitsee syvä rauha ja hiljaisuus. Nykyajan ihminen ei osaa kuulua enää tänne.

Tuo aika oli vain Kallelle ja hänen sukupolvelleen tarkoitettu.

Veikko Räisänen
pt, jkk

MJ Härkönen Oy

Puh. 040 733 6390, 0400 386 597
matti.harkonen@hotmail.fi

Elämänlanka Oy

Kukka- ja Hautauspalvelut

Talonpojantie 8 B 16, 93400 TAIVALKOSKI,
Puh. 044 980 5903,
NOUTOKAAPPI palvelee joka päivä 7-22.

Kelantie 2, 93600 KUUSAMO,
Puh. 08 852 1294

Meidät löydät myös Facebookista

rätinki

YRITYKSESI KOKOINEN TILITOIMISTO

Koillismaan Rätinki Oy

Talonpojantie 8 B 12, 93400 Taivalkoski
Puh. 050 4414 623, www.ratinki.fi

Ismo Ansala
Edustaja
040 705 2940

Suomen

TEOLLISUUSTYÖKALUT OY

Puh 0207 30 3000
idg-tools.com

Tuomo Vääräniemi
Edustaja
040 586 3389

Suomen Teollisuusvaate Oy

Puh 0207 30 3003
teollisuusvaate.fi

TAKSI 1+8 henkilöä

Risto Keränen

Hietalantie 4 B
93540 TYRÖVAARA
piston.taksi@gmail.com

0400 389 344

NORDIC MASIN OY

Mikko Partanen • 0400 280 126
93400 Taivalkoski
mikkol.partanen@gmail.com

Asutustoimintaa Taivalkoskella

Aarne ja Vappu ison kattilan ääressä
1990-luvulla

Sotien jälkimainikeina aiheutui asutuspulaa ja työttömyyttä koko Suomessa kuin myös Taivalkoskella. Ongelmaa ryhdyttiin valtiovallan toimesta aktiivisesti poistamaan perustamalla asutustiloja läpi koko Suomen maksamalla myös pellonraivauspalkkioita. Valtion tehtävänä oli samaan aikaan maksaa valtavat sotakorvaukset. Tarjottiin elinmahdollisuuksia hankkimalla maata viljelys-, asuntoviljelys-, kalastus- ja asuntotilojen ja -tonttien perustamiseen sekä lisäalueita jo perustetuille tiloille. Toiminnan rahoittaminen tapahtui lähinnä valtion asutusrahaston turvin.

Valtion maita luovutettiin asutus- ja rintamiestilojen tarpeisiin ja yksittäisiä tiloja perustettiin ympäri pitäjää. ”Kylmän tilan” perustajat joutuivat ensin raivaamaan metsän rakennuksia varten. Pelot ojitettiin ja raivattiin usein myös suoalueille. Erityisinä asutusalueina syntyivät 1950-luvulla Tutulamin–Pajuvaaran

alue, 1960-luvulla Virvikosuo, Majovasuo, Yrjänänkumpu ja Raappanasuo. Näille alueille nousi maatiloja kymmenittäin. Asutussuunnitelmia oli toteutettu Taivalkoskella jo vuonna 1937 mm. Kostolle ja Sorsavaaraan.

Lypsykarjatiloja alettiin kehittää voimaperäisesti ja käytiin käsiksi pellonraivaukseen sekä karjasuojien rakentamiseen. Taivalkoskella uutta peltoa raivattiin heinänkasvua varten 3400 hehtaaria. Valtion maita luovutettiin myös vanhoille pientilallisille elämisen edellytysten parantamiseksi. Elannon ylläpitäjäksi tuli myös metsätyöt, joista maksettiinkin 1950-luvulla hyvin. Maatalouteen panostettiin ja parhaimmillaan lypsykarjatilaja oli 740 ja lehmiäkin 2460 kpl. Asukasluku kasvoi 4500:sta yli kuuden tuhannen kun tultiin 1960-luvulle.

Näin saatiin perheille kodit, työtä pelloille ja navettaan sekä metsätöitä. 1960-luvulle tultaessa, kun asutustiloja vielä perus-

tettiin niin samaan aikaan alkoi olla jo maidon ylituotantoa. Silloin tehtiin vapaaehtoisesti pellonvaraus-/paketointisopimuksia, joista viimeiset jatkuivat vuoteen 1986 saakka. Peltojen metsittämissopimuksia tehtiin jonkin verran. Maatiloja jäi tyhjiilleen myös ikääntyneen väestön jäädessä eläkkeelle kun jatkajaa ei löytynyt. Uusi nuorisosukupolvi ja isoja perheitä lähti työn perään kaupunkeihin ja Ruotsiin. Sukupolvenvaihdokset säilyttivät kuitenkin useita maatiloja 1980-luvulla.

Vuosien aikana koettiin sekin että voi- ja juustovuoret kohosivat. Tuotantoa onkin ohjailtu jatkuvasti maksamalla käynnistämisen- ja/tai lopettamiskorvauksia. Tuontitullien ja tukipolitiikan ansiosta suhteellisen pienikin maatila riitti vielä 1970- ja 1980-luvuilla perheen toimeentuloon. Tämä hidasti silloin maatalouden rakennemuutosta.

Suuri osa asutustilojen isäntäväestä hoiti tilojaan pari-kolmekymmen-

tä vuotta ja ylituotannon seurauksena peltoja pake-toitiin ja karjanpito lope-tettiin. Kekkosen aikainen asutuslainojen anteeksianto helpotti tilanpidon lope-tuspäätöksiä.

Nyt maitoa tuotetaan Tai-vaalkoskella 17:llä tilalla yli 5 miljoonaa litraa vuodessa. Vuonna 1965 kun tiloja oli yli 700, maitoa tuotettiin noin 4 miljoonaa litraa. Jalostuksen myötä lehmä lypsää nykyisin elinaika-naan parhaimmillaan yli satatuhatta kiloa maitoa.

Useita tiloja asutetaan edelleen ilman karjahoidon velvoitetta ja maaseudun ympäristöä pidetään näin elävänä. Yrjänänkumpuun perustettiin kenttäradan varten 7 tilaa, joista on lähtenyt lapsia muualle lähes viisikymmentä. Aarne ja Vappu Turpeisen perus-tama Juurikkavaaran tila toimii edelleen kolmannen sukupolven voimin.

Juurikkavaaran asutustila

Kuudenkymmenen vuo-den aikana on hevonen vaihtunut traktoriksi ja

Saijan Lomakartano
Päätalon maisemissa

Majoitu

hirsihuoneistossa, -mökissä tai lasikattoisessa revontulikodassa kauniin Jokijärven rannalla.

Ruokaile

Kokkimme valmistavat herkullista lähiruokaa. Tilauksesta. Ympäri vuoden. Lähiruokaillallinen 7.-8.7.2023

Vuokraa

kanootit, kajakit, fatbike pyörät sekä SUP-laudoit paikan päältä tai netistä saija.fi

Osallistu

luontoaktiviteetteihin, joko opastettuna tai omatoimisesti. Kesällä voit meloa, kalastaa, pyöräillä ja vaeltaa. Talvella järjestämme koiravaljakko- ja moottorikelkkaretkiä sekä opastettuja fatbike-, hiihto- ja lumikenkäretkiä.

Saija Oy Saijantie 8, 93400 Taivalkoski
Puh. 08-847 511, info@saija.fi, www.saija.fi

saijalodge

suokuokasta ja kaivula-
piosta on tullut kaivinko-
ne eikä käsinlypsysank-
koa löydy muualta kuin
museosta. Öljylamppu,
puuhella, käsinpyykäys ja
silitysrauta sähköistettiin.
Maataloustyö koneistui ei-
kä enää tarvinnut kävellä
hevosvetoisen niittokoneen
perässä avaamassa heinä-
paltetta. Heinähaasiat ja
-seipäät ovat muuttuneet
koristeiksi joita perinteen
säilyttämiseksi tehdään.

Aarne, 22.1.1927–
4.8.2013 ja Vappu,
1.5.1930–14.10.1999 Tur-
peinen muuttivat Tyrävaa-
ralta neljän lapsen kans-
sa kenttäradan varteen
Juurikkavaaran asutus-
tilalle vuonna 1960. Sitä
oli sääntöjen mukaisesti
haettu ja nyt se oli saanut
ensimmäiset omistajansa.
Ympäristö oli avosuota ja
piha-alueella töröttö kui-
vuneita puunrunkoja, joita
lapset yrittivät potkia nurin
kun ensikertoja uuden kodin
pihalla käytiin. Ensiksi
tehtiin kaivo, pieni navetta
ja asuinrakennus kumparelle
tien varteen. Avosuo pitäisi
muuttaa hetimiten ojittamalla
pelloksi.

Tilan ostoon saatiin hal-
pakorkoista lainaa mutta
perustamispalkkiota he
saivat vasta vuonna 1975
kun loppukatselmus osoitti

että kaikki annetut tehtävät
oli hoidettu. Nyt oli 15 hehta-
taaria peltoa raivattu, mut-
ta rakennukset olivat olleet
valmiina jo kauan. Vuonna
1969 he olivat saaneet lisä-
maata ja metsänhoidon teh-
tävät maanviljelyn ohessa
pitivät omistajansa tiukasti
kiinni töissään. Perhe kas-
voi vielä neljällä lapsella ja
ainoana poikana tyttöjen
keskellä Juhan elämänura
niin, että agrologi voisi olla
mukava ammatti.

Sähköt saatiin kun naa-
puripurukalla pystytettiin
pylväät vuonna 1963. Siinä
vaiheessa kahden lehmän
navetta oli jo laajentunut
ja lypsykone nopeutti mai-
totilallisen liiankin tiukkaa
aikataulua. Teppo-hevo-
nen oli lainassa Leskelästä
vuoteen 1969, silloin saa-
tiin ostaa Hutun Erneltä
Texta-traktori. Yhteisiä
olivat niin työkoneet kuin
maatytötkin. Oltiin naapu-
reilla jos tarvitsevienkin
luona töissä ja väkivelka-
silla oli jokainen. Nissisen
Tuomas, Puolakanahan Ar-
mas, Nevala Uno ja monet
muutkin yhteistyökumppanit
pistivät porukalla työt
sujumaan. Aarnen veljillä
Heimolla ja Arvolla oli
kuorma-autot jotka avus-
tivat tavaran kuljetukses-
sa. Työtä oli Nälkämaan

savotoilla ja kirkonkylän
rakennuksilla ja mopo oli
oivallinen kulkupeli ennen
kuin saatiin traktori. Siihen
perään laitettiin nostolait-
teiden päälle lavetti jossa
tavaraa ja ihmisiä kuskattiin.
Koko perhe pääsi nyt
kyläreissuja tekemään tä-
män omatekoisen lavetin
kyytissä. Oman auton osto
vuonna 1973 mullisti kul-
kemista ja Arja-tytär muis-
telee että isä oli aina valmis
lähtemään ja kускаamaan
heitä reissuille. Kun saatiin
ajokortti, niin isä lupasi ai-
na autoa käyttöön.

Elämisen edellytyksiä oli
helpottanut sähkön saanti.
Puuhella vaihtui sähkö-
hellaan, pumppu nosti kai-
vosta vettä, pyykinpesua
helpotti pulsaattorikone,
lypsykone luovutti käsin-
lypsystä, valaistus ja moni
muu kone helpotti arjen
askareita. Ja patteriradi-
on saattoi ottaa mukaan pel-
totöihin ja navetalle kun oli
urheilukilpailujen tai tär-
keitten uutisten aika. Navetointi
oli yhteistä aluetta kun
Aarnekin hoiti siellä
niin lypsyt kuin muutkin
askareet.

Puhelin oli kilometrin
päässä Kumpumäen talos-
sa, kunnes oma puhelin ru-
pesi soimaan vuonna 1973.
Puhelut tilattiin silloin vie-
lä keskuksen kautta.

Aarne ja Vappu Turpeinen Arjan, Liisan ja Ritvan kanssa
Tyrävaaran Leskelässä ennen Juurikkavaaran muuttoa.

Vappu-äidin tehtäväkuva
laajeni kun savottalaisille
ja useille työmiehille tar-
jottiin majoitusta pirtissä
ja muonitettiin heitä. Kir-
konkylän nuoret tulivat
usein maatalon töitä op-
pimaan Aarnen ja Vapun
ohjaukseen ja lypsämisen
taitojakin opittiin. Vieraita
kävi paljon, sosiaalinen ja
vieraanvarainen isäntäväki
kerkesi aina tarinoimaan
kahvin tai ruokapöydän
ääressä.

Suomi-yhtiön
asiamiehenäkin Vappu ehti
toimia myydessään va-
kuutuksia. Kahdeksan lap-
sen äitinä oli vaatehuolto,
ruokatalous ja siivoukset
pidettävä ajantasalla. Mu-
kavaa tekemistä se oli kun
sai tapetoida seinäiä tai
maalata lattiaa, ommella
lasten vaatteita tai istahtaa
kutomaan porukalle suk-
kaa jos vantustakin. Tyttö-
valtaisessa talossa kasvoi
apukäsiä tilalle moniin te-
kemisiin vuosien kuluessa.

Vuonna 1985 tehtiin su-
kupolvenvaihdos ja Vapun
ja Aarnen uusi koti kirkol-
la antoi heille helpotuksen
ajat 25 vuoden raskaista
töistä. Kansalaisopiston
piirit saivat Aarnesta aktii-
visen käsityön harrastajan
ja polkupyörä ja potkuri
olivat ahkerassa käytössä
terveyden säilyttämisessä.
12-vuotiaana opittu ku-
tomisharrastus pääsi nyt
kukoistamaan ja silloin
kudotut ovat vieläkin käy-
tössä eikä marjastamista
koskaan unohdettu. Juha
kertoi että Aarne kuiten-
kin riensi töihin niin Juhan
kuin Rajankin mautiloille
työavuksi kiireimpään ai-
kaan.

Agrologiksi kouluttau-
nut Juha jatkoi vanhem-
piensa tehtäviä ja merko-
nomiksi kouluttanutun
Haapovaarasta muuttanut

Outi-vaimo ryhtyi eman-
noimaan tilaa ja huoleh-
timaan sen kirjanpidosta.
Toinen sukupolvi jatkoi
Aarnen ja Vapun rakenta-
maa tilaa, säilytti, kunnosti
sitä ja loi uusia perinteitä
kuten mehtämullien kasva-
tus. Perhe sai toimeentulon
lypsykarjasta 34 vuotta
vuoteen 2019. Tilan kol-
mansiksi omistajiksi vai-
tuivat Maatalousyhtymä
Turpeinen Saara, Oskari ja
Matias. He halusivat jatkaa
isovanhempien aloittamaa
lypsykarjan pitoa. Outi ja
Juha muuttivat kymmenen
kilometrin päähän uuteen
kotiin Törmälään Jokijär-
velle Reino ja Signe Hiltu-
lan rakentamaan taloon.

Törmälä Jokijärvellä

Oskari pysähtyi traktori-
rillaan heinäpaalien nou-
tomatkalla Jokijärvellä
Törmälässä ja kertoili alka-
neesta urastaan. Takana on
kolme vuotta tilanhoitajana
ja ruuantuottajana. Lyp-
sykarjaa on nyt 26, lisäksi
hiehot ja metsämullit on
hoidettavana. Navettaa oli
vuosikymmenien aikana
korjailtu ja entisten seinien
ja katon alle oli saatu lyp-
sykarjalle lisää tilaa. Tal-
visinkin lehmille tarjotaan
parsinavetasta tilaisuus
ulkoiluun. Mehtämullit
ovat läpi vuoden ulkokas-
vatuksessa. Eläinten ter-
veys ja maidon laatu poh-
jautuu oikeaan ruokintaan
ja rehuanalyysien avulla
terveys ja maidontuotan-
to pidetään taspainossa.
Maidon valkuais- ja rasva-
pitoisuuden arvostus hei-
jastuu myönteisesti maidon
hintaan. 90 % tilan liike-
vaihdosta saadaan lypsy-
karjasta.

Pelloilta saatava nurmi
on elinehto 65 naudalle.

Alkuperäinen 15 hehta-
arin peltoala ei ole riittänyt
pitkään aikaan, vaan peltoa
on ostettu ja vuokrattu li-
sää. Vuokrapelloista suuri
osa on Jokijärven ympä-
ristössä. Nurmipellot on
tarkoitettu uusien muutaman
vuoden välein ja saada si-
ten kunnollinen rehusato.
Lannotteiden hinnannousu
etsittyä keinoja, jolla pel-
lot saisi kasvamaan edulli-
semmin. Tavoitteena olisi
karjanlannan tehokkaampi
käyttö ja typensitojakas-
vien hyödyntäminen. Maa-
talouyrittäjä on aina luon-
non kanssa tekemisissä ja
sadon määrä vaihtelee. Se
riski on siedettävä ja väl-
jyyttä keinovalikoimaan
ja selviytymiseen täytyy
löytää.

Törmälän pihan kyntti-
lät tuikuttelevat Jokijärven
rannalla vuoden pimeim-
pään aikaan. Tässä on
Outin ja Juhan uusi koti
ja mökki Juurikkavaaras-
ta muuton jälkeen. Tilan
myynti omille pojille Ma-
tiakselle sekä Oskarille ja
hän vaimolleen Saarella
toi uutta huolettomampaa
vapaa-aikaa. Täältä Tör-
mälän väki lähtee lomitus-
tehtäviin entiseen tuttuun
navettaan tai vaikka teke-
mään metsätöitä. Paula-
myrskyn jälkeä ja muita
metsätöitä riittää nyt ja
nousevalle polvelle. Tähän
on helppo lasten perhei-
neen tulla nautiskelemaan
rantasaunan lämmöstä ja
uimaan tai tekemään etä-
töitä. Juurikkavaaran vä-
kikin ajaa tätä kautta trak-
torillaan töihin Jokijärvellä
vuokratuille pelloille joten
Törmälään pistäytytään
kahville menen, tullen ja
palatessa.

Raija Karjalainen

Talvivieraita navetan edustalla

Mehtämullikoita talvimaisemassa

RASKAAN TEOLLISUUDEN SUUNNITTELU- JA KUNNOSSAPITOPALVELUT

Suunnittelu Koneistus Levytyöt Huolto / kunnossapito Teräkset

Resinatie 3, 93400 TAIVALKOSKI
Hannu Savelius 0400 151 304
laitesuunnittelu.savelius@co.inet.fi

IT-PALVELUT JA -LAITTEET YRITYKSILLE JA YKSITYISHENKILÖILLE

DataEnter

JATATIE 18, 93600 KUUSAMO, PUH. 08 851 2571
PALVELEMME MA-PE KLO 8.30-16.30

Taivalkosken jätehuolto ja hinaus palvelut

Kaikan Kuljetus Oy

Lohitie 26, 93400 TAIVALKOSKI, Kai Schroderus
Puh. 0400 261 471
kai.schroderus@taivjate.fi

OSTAMME ELÄMÄNTYÖTÄ

Oletko myymässä metsää? Ota yhteys lähimpään Pölkyn metsäasiantuntijaan ja solmi sekä sinua että metsäsi hyödyttävä kumppanuussuhde, joka kestää läpi elämän.

Kaikki puunostajamme näet osoitteesta www.polkky.fi. Jätä yhteydenotto-pyyntö verkossa, lähetä sähköpostia tai ota yhteyttä puhelimitse.

POSIO,
TAIVALKOSKI
Esa Polojärvi
esa.polojarvi@polkky.fi
040 670 9003

KUUSAMO
Aki Huttu
aki.huttu@polkky.fi
044 678 7064

OULU, II, MUHOS,
PUDASJÄRVI, YLI-II
Vilho Koivisto
vilho.koivisto@polkky.fi
040 167 8961

KEMIJÄRVI (LÄNTINEN),
RANUA, ROVANIEMII
Juuso Karjalainen
juuso.karjalainen@polkky.fi
044 413 3604

KEMIJÄRVI (ITÄINEN),
SALLA
Essi Särkelä
essi.sarkela@polkky.fi
044 413 3146

Tyrämäen maamies- seura 1932–2022

Jos ei tunne menneisyyttä ei voi rakentaa tulevaisuutta..

Näinköhän he ajattelivat, nuo Tyrämäen miehet Mauno Räisänen, Aug. Räisänen, Eino Alapirtti, Juuso Alapirtti, Herman Alapirtti ja Viljo Alapirtti sekä kirjuri kokoontuessaan suunnittelemaan Jokijärven maamiesseuran toimintaa 8.3.1932. Edellisenä vuonna oli jo perustava kokous pidetty mutta nyt toimintaa oltiin aloittamassa.

Kokouksessa esitettiin Sosiaaliministeriön hyväksymät Maamiesseuran säännöt, sekä päätös ilmoittaa yhdistys rekisteriviranomaisille.

Eivätpä arvanneet, että millaista jälkeä he saivat aikaan Jokijärven seudulla kokoontuessaan Peltolan pirttiin kirjaamaan seuran toimintaa tulevalle vuodelle Talousseuran ohjeiden mukaisesti.

Kun nyt ylöskirjoitan mennyttä 90 vuotta, niin voin vain ihmetellä sitä kaukonäköä mikä heillä oli.

Silloin kylätiellä kulivat hevoset rekineen, savut kohosivat piipuista pakkastaivaalle ja suunniteltiin jo kevätkylvöjä. Sähkölinjat eivät viivoittaneet ilman- teitä helpottamaan elämää. Eläinten heinät alkoivat olla loppuillaan ja ruoasta oltiin huolissaan. Nämä isännät perheineen olivat nähneet Suomen itsenäisyystaistelut ja nälkävuodet. Siksikin oman kylän yhteiseen toimintaan kannatti panostaa. Tarvittiin tietoa maan viljelemisestä, lannanhoidosta, eläinten ja ihmisten sairaudenhoidosta, kalastuksesta, juurikkaiden viljelystä, ruokataloudesta, käsityöistä jos sipulinkin kasvattamisesta.

Yllättävää kyllä, nämä isännät olivatkin aikaansa edellä kun museon perustaminen ja kilpailutoiminta otettiin heti toimintaan mukaan. Haluttiin huolehtia vanhan säilyttämisestä mutta myös erilaisista taidoista kilpailemalla.

Parhaimmillaan lähes kaikki kylän taloudet olivat mukana toiminnassa, jäseniä joinakin vuosina oli jopa 94. Jäsenmaksua on peritty yhdeltä perheenjäseneltä 5 mk ja muilta saman perheen jäseniltä 3 mk. Seuran välineitä vuokrattiin joita oli mm. heinänylvökone, reppuruisku, juurikkaankylvökone, viljankuivaamo, silppurilietso, pesukone, mehumajja, pellavaloukku ja kangaspuut sekä purkituskone joka on vieläkin käytössä. Yhteisöllisyys oli itsestään selvää, eihän kukaan pärjännyt yksin ja työlaitteiden yhteisomistus palveli kaikkia.

Kevät- ja syysjuhlien yhteydessä oli paikalla puhujia em. aiheista ja kilpailuja pidettiin joka kerta. Hiihtokilpailuja oli miehille, pojille ja naisille ja tuleva kirjailija Kalle Päätalokin oli osallisena niissä. Kotitalouteen liittyi kilpailuja ja käsityökursseja.

Pika-arpajaisia on pidetty kartuttamaan Maamiesseuran kassaa jo vuodesta -37. Naiset ovat pitäneet ompeluiltoja iloksensa. ”Ompa eräessä kokouksessa annettu huomautus miehille, että heidänkin tulisi tehdä ompeluilloissa käsitöitä”.

Vilkas toiminta hiipui syksyllä 1939 kun miehet lähtivät sotaan ja perheet evakkoon. Vuonna -40 pidettiin vuosi- ja syyskokous samanaikaisesti johtuen talvisodasta. Tämä

kokous aloitettiin hiljaisella hetkellä maamiesseuran joukosta kaatuneitten muistoksi. Nyt toiminta jäi tauolle jatkosodan takia. Kylä oli säästynyt sodan hävityksiltä mutta ihmismenetykset painoivat raskaasti.

Sodan jälkeen 1945 toimintaa viriteltiin uudelleen, koulutustilaisuuksia jatkettiin, kahvikorviketta ja arpoja myytiin taas käsityöilloissa. Tilaisuuksissa oli jopa 120 ihmistä joista 70 oli jäseniä, isot hirsipirtit olivat tupaten täynnä luentoja kuulemassa.

”Talvisodan ja välirauhan aika olivat vielä inhimillisiä kahvinjuojan kannalta. Tilanne paheni jatkosodan syytyttyä kun kahvintuonti Suomeen lakkasi kokonaan. Joulukuussa 1941 jaettiin viimeinen neljänneskilo kahvia henkeä kohti ja siirryttiin korvikkeeseen. Se oli valmistettu viljasta, voikanjuurista tms. ja kahvia siinä oli 25 %.

Korvikkeen loputtua 1943 siirryttiin vastikkeeseen jossa oli 85 % viljaa ja 15 % sokerijuurikasta ja sikuria. Oikeaa Riokahvia saatiin vasta 1946 ja sitä jaettiin heti kaikille neljänneskilo. Vasta vuonna 1954 kahvin säännöstelty jako päättyi ja 15 vuotta jatkunut kahvinuusa loppui”

Suomessa elettiin sodan jälkeen rahatonta aikaa ja valtion kassa ammotti tyhjillään. Kirjanpito kertoo että 31.3.1946 Eino Hietala oli kirjoittanut kuitin, jossa maamiesseuran rahoja lunastettiin 6000 mk josta 3000 mk meni valtiolle lainaksi, setelit siis leikattiin puoleksi. ”Setelit oli leikattava kahtia uudenvuodenpäivänä 1946. Setelien vasemmat puolet kävivät

maksuvälineinä 16.2. asti, ja ne oli vaihdettava kuun loppuun mennessä uudentyypisiin seteleihin. Oikeat puoliskot oli luovutettava 16.2. mennessä rahalaitoksiin valtion tileille setelien omistajien lukuun. Rahalaitokset antoivat vastineeksi kuitin, joka oli osoituksena luovuttajan pakkolainasaataavasta valtiolta.”

Toiminnan keskittyessä Tyrämälle jäivät Jokijärvi ja Huttu omilleen. 1954 Jokijärvelle perustettiin Päävaaran mms. joka yhdistettiin Jokijärven kyläseuraan 1998.

1950-luvun toimeliaat vuodet toivat kylälle runsaasti nuorisoa mutta samalla myös todettiin että työtä ei riitä kaikille maataloudessa. Ruotsin ja Suomen kaupungit saivat tekeviä käsiä, joka näkyi toiminnan muuttumisena ja jäsenkatona. Tyrämän parhaiten vuosien likimain 200 asukasta on tasautunut 60 asujaan ja lypsykarjatilojen määrä nolnaan.

Viimeiset 30 vuotta on keskitytty museon ja tuulimyllyn ylläpitoon. Jäsen-

ten määrä on vakiintunut pariinkymmeneen ja kesäjuhlia on pidetty harvakseltaan museolla. Toiminta oli tauolla vuodet 2001–2016 jolloin yhdistys aktivoitui uudelleen. Nyt pidetään syys- ja vuosikokoukset, on jatkettu korjatun tuulimyllyn vuokra-aikaa ja pidetty museon piha-alue niitettynä. Kesällä 2022 juhannuksen aikaan kutsuttiin väki seuran 90-vuotisjuhlille ja peruskyläläisiä lisäjoukkoineen kokoontui runsaasti paikalle. Nyt oli oikeata kahviakin tarjolla korvikken sijaan. Muis-telttiin poismenneitä asuja, kulunutta taivalta Tyrämän historiassa jossa museo on ollut näkyvä osa kylän ilmettä tuulimyllyn lisäksi.

Museo

Vuonna 1935 maamiesseura sai Talousseuralta varoja museon puiden osto varten ja kyläläiset vedätivät talkoilla hirret Aate Alapirtin maalle. Juusolan entinen valmis aitta saatiin kuitenkin museorakennukseksi joten hirret annettiin Juusolaan vastineeksi aittasta. ”Avoinna ollutta mu-

seoasiaa kertomusvuonna jatkettiin ensinteen purkamalla aitta ja vetättämällä uutelle paikalle, sekä kauniina kesäyönä se lykättiin uutelle paikalle talkoo töinä”. Museoesineiden kerääjäksi esitettiin Fredrik Sorosta ja museo laitettiin lopulliseen kuntoon. Sodan jälkeen vuonna 1946 valtuusto myönsi 5000 mk:n avustuksen Jokijärven maamiesseuralle kotiseutumuseon hyväksi. Samana vuonna Maisteri Osmo Korosuo on ollut museoesineitten kerääjänä ja hänelle on maksettu korvauksia puhtaaksikirjoituksesta, matkoista, ylöspidosta Juusolassa ja Loukonvaarassa sekä museoesineitten lunastuksesta. Vuoden 1947 palvakuutusmaksu oli museosta 152 mk.

Museo on siirretty Ympärisökeskuksen töinä koulun tontin kautta hyvälle ja näkyvälle paikalle kylätien varteen Esko Alapirtin pelolalle Juusolan viereen.

Kirjasto

Vuonna 1945 päätettiin perustaa lainakirjasto opintokerhon kaappiin.

Kirjaston ensimmäiseksi hoitajaksi valittiin neiti Marjatta Alapirtti. Kirjosten lainausmaksua perittiin ensin 5 mk, jota korotettiin myöhemmin kuitenkin 10 mk:aan.

Kirjoja oli 29 kpl ja lainaustoiminta oli vilkasta vuosina 1947–58. Tyrämän kansakoulun valmistuttua 1961 kyläläiset siirtyivät käyttämään koulun laajempaa kirjastoa. Nyt kirjastokaappi kirjoineen odottaa pääsyä Jokijärven kyläseuran tiloihin museoitavaksi.

Viljankuivaaja

Vuonna 1947 Talousseura lahjoitti maamiesseuralle viljankuivaajan, jonka säilytyspaikaksi hyväksyttiin Veikko Alapirtin myllyn tienoo. Seuran jäsenille annettiin tarkat ohjeet kuivaamon käyttövuoroista ja kunnossa pidosta. Vuonna –54 kuivaamon toiminta loppui ja se myytiin huutokaupalla.

Tuulimylly

”Pilistäjän kaupungin” mäen päällä seisova tuulimylly on Moilasten omistama. Sen myllykoneisto purettiin sodan aikana ja mylly muutettiin ilmavalvontapaikaksi. 1960-luvulla seura vuokrasi huonokuntoisen myllyn ja kunnosti sen talkootyönä. Remonttia tehtiin myös 1990-luvulla jolloin komeat siivet asetettiin paikoilleen. Viimeisin tuulimyllyn purku, uusien hirsien teko lahonneiden tilalle ja nosto tapahtui vuosina 2020–21 Ely-keskuksen tukemana.

Nyt siivetön mylly on tukevasti uusien perustusten päällä ja näköala myllyn ikkuna-aukoista luotaa laajalti ympäristöön.

Pöytäkirjoista ja asiapapereista koonnut
Raija Karjalainen

Kyläkaupan monipuolisuus on suuri etu sinulle!

KYLÄKAUPPA

SORONEN

TYRÄVAARA

Palvelemme:

Ma–Pe 8.30–18.00

La 8.30–14.00

Puh. (08) 846 132

Tervetuloa!

Kaikenlaiset LVI-palvelut pitkäaikaisella kokemuksella
Myytäväenä myös peltituotteet
Nibe maalämpöpumput

Traktorikaivurilla kiinteistöhuolto-, kaivuu- ja lumityöt

MYynti – HUOLTO – ASENNUS

LVI-Taivalkoski Ky

Kauppatie 24 / Resinatie 1, 93400 TAIVALKOSKI

Puh. 0400 227 858, lvi.taivalkoski.ky1@luukku.com

Kauppatie 19
93400 TAIVALKOSKI
Puh. (08) 841 854
Ville 050 411 1580
posti@lvimeskus.fi

www.lvimeskus.fi

**KIINTEISTÖNVÄLITYSTÄ
POSIOLLA JA TAIVALKOSKELLA**

LKV-POSIO

Susanna Jääskö • Puh. 040 1780 140
www.lkvposio.fi • susanna.jaasko@lkvposio.fi

**Rakentaminen
Kiinteistöhuolto
Siivouspalvelu
Viherrakentaminen**

Pesiölä Oy

Talonpojantie 2, 93400 TAIVALKOSKI
Puh. 044 241 7907, palvelu@pesiola.fi

- Laadukkaat kesäkukat
- Tuoreet jääsalaatit ja ruukkuyrtit
- Puutarhatarvikkeet, siemenet, lannoitteet
- Monivuotiset perennat sekä koriste- ja marjapensaat
- Pihasuunnittelu
- Viherrakentaminen
- Pihojen ylläpito ja hoitotyöt

Ota yhteyttä ja kysy lisää!
Pesiölä
PUUTARHA OY

Pesiöläntie 21, 93400 Taivalkoski, Puh. 0400 518 080
puutarha@pesiola.fi www.pesiolanpuutarha.fi

[@pesiolanpuutarha](https://www.facebook.com/pesiolanpuutarha) [@pesiola](https://www.instagram.com/pesiola)

KOILLISMAAN KUNTONEVA

FYSIOTERAPIA JA HIERONTA
Kauppatie 19-21, Taivalkoski
KUNTOSALI, Ouluntie 1
Puh. 040 931 6167

Meidät löydät Facebookista: Kuntoneva, Taivalkoski

Muotia Laatu Hyvää palvelua

AITOVAATE

Kirkkotie 1, 93400 TAIVALKOSKI
Puh. (08) 842 620

KULJETUSLIIKE
Tyni Oy
TAIVALKOSKI

AUTO 0400 232 546
JARMO TYNI 0400 255 023
TYNIOY@GMAIL.COM
WWW.TYNI.OY.FI

Tarvitsetko rakentamiseen liittyvissä asioissa apua?

Ota yhteyttä niin toteutamme toiveesi!

Käytössämme
myös
nosturiauto ja
kaivinkone

ESA SÄRKELÄ KY

Posiontie 39, 93400 TAIVALKOSKI
Puh. 040 581 0386, 040 580 8068

esa@esasarkela.fi

Lisäinfoa: www.esasarkelaky.fi

TUTUSTU TEOKSIINI:

Jokijärvi ja Aukusti

(saa myös e-kirjana)

Varjoista valoon

(saa myös e-kirjana)

Iloinen vuosikymmen

Talo

Jättiläinen

Reko, viimeiseen puuhun

Aamuruskon pojan lapsi

Karpalokyöneleet

Hätätilan aikaan

Sadantuhannen kilometrin

mies

Rakastunut mittamies

Kirjojani on saatavana kirjakaupoista,
netistä ja tietysti myös minulta:

Puh. 0400 169 685 tai

veikkoilmari.raisanen@gmail.com

Veikko Räisänen

Hannu Krankka ja taistelu Niskakoskella 1611

Hannu Krankka (Hans Kranck 1550–1630) oli jo lähes kuudenkymmenen, kun Ouluun määrätty käskynhaltija Erik Hare lähetti vuoden 1610 lopulla kaksi huovua, eli ratsusotilasta hakemaan hänet asentopaikastaan manttaalitilaltaan Limingan jokivarren Alapään kylästä Oulun linnan. Asiana käskynhaltijalla oli pestata Krankka kuningas Kaarle IX (virassa 1599–1611) hyvin tuntema mies ja Oulun lohivouti vaatimaan isänmaalliseen tehtävään yhdessä Kemin lohivoudin Paavo Niilonpoika Oravaisen kanssa.

Krankka oli ollut monessa mukana ja oli kovasti arvostettu iso sotaherra eli eversti. 1596–1597 käydyssä nuijasodassa hän oli ollut Jaakko Ilkan ohella kapinaan nousseiden talonpoikien johtava henkilö. Kustaa Vaasan poika, tuolloin vielä Kaarle-herttuan nimellä mainittu, oli myös nuijamiesten puolella. Nuijasodan syiksi mainitaan linnaleirit, yleinen köyhyys ja katolisuus, jota nuijamiesten mielestä Suomen käskynhaltija Klaus Fleming edusti Puolan ja Ruotsin kuninkaan Sigismundin puolesta Suomessa.

Ilmajoen ja Kurikan välillä sijaitsevalla Piirtolan-kankaalla ja Santavuorelle 24. helmikuuta 1597 päättyneessä sodan ratkaisutaiselussa Suomen käskynhaltijan Klaus Flemingin 1500 miehen koulutettu sotilasjoukko löi Krankkan johtaman 3000 miehen talonpoikaisjoukon ja aiheutti heille valtaiset tappiot. Hannu Krankkakin joutui vangiksi ja vietiin Turun linnan tyrmään.

Klaus Fleming kuoli huhtikuun 13. päivä 1597 ja syyskuussa Kaarle-herttua valtasi Turun linnan ja vapautti muiden muassa Hannu Krankkan. Tulevan kuninkaan Kaarlen arkkihollinen Klaus Fleming oli haudattu linnan Sturen kirkkoon, jonne Kaarle kiiruhti heti valtauksen jälkeen ja käski avata Flemingin arkun. Nähtyään kuolleen vihollisensa, hän

repi tätä parrasta ja sanoi: ”Jos olisit elossa, ei pääsi olisi kovin lujissa kantimissa.” Flemingin vaimo Ebba Stenbok oli paikalla todistamassa miehensä ruumiin häpäisyä: ”Jos minun autuas mieheni olisi elossa, ei Teidän Armonne olisi koskaan päässyt Turun linnan asti!” Albert Edelfelt teki tapahtumasta kaikkien tuntemaan maalauksen vuonna 1878.

Oulun linnassa Krankka ja Oravainen seisovat kalvakan, pujopartaisen ja vähänlännän käskynhaltija Erik Haren edessä ja saivat tehtäväkseen tehdä partiomatkan Vianaan ja viedä kuninkaan kirjeen Solovetin (eli Solovetskin saariluostariin Äänislahden suulle Vienen merelle) monasterin igumenille, eli luostarin johtajalle. Heidän piti myös selkosia kulkiessaan pitää silmänsä ja korvansa auki karjalaisten linnoituksista ja sotilaista ja ennen paluutaan odottaa vastaus kirjeeseen, jossa Kaarle IX ilmaisi vallanhallunsa Jäämeren ja Vienen alueisiin.

Miehet hiihtivät Kaajanin linnan kautta Lentuajärvelle, jonka selälle julmassa tuiskussa Krankka uupui ja oli jo lähellä kuolemaansa, mutta Paavo pelasti hänet suksikellalla rantaan ja virvoitteli poronlihan ja rakotulien avulla elävien kirjoihin. Perillä Solovetin igumeeni ei ilahtunut kirjeestä, eikä kirjeen tuojistakaan, vaan kirjoitti heti äkäisen vastauksen Ouluun vietäväksi.

Oulussakaan ei ilahduttu tuomisesta ja vielä vähemmän siitä ilahtui kuningas Kaarle Tukholmassa, joka määräsi välittömästi käynnistettäväksi 1000 miehen sotaretken Vianaan ja karjalaisten alistamista Ruotsin vallan alle. Oulussa alkoivat heti valmistelut retkeä varten ja Hannu Krankalle annettiin tehtäväksi värvätä lähimaaseudun hiihtotaitoisia miehiä mukaan retkelle.

Värväyspuheiden vastaanotto oli kuitenkin erittäin vastahakoinen: ”Miksi me vanhat ukot lähdetäi-

siin rämpimään uppukelissä Vienen korpiin? Karjalaisethan ovat antaneet meille hyvän rauhan jo liki kaksikymmentä vuotta. Elä, Krankka, hulluja puhu!” Hannu Krankka kohti puheen jälkeen jo seisomaan: ”Helposti lähditte Vesaisen Juhon matkaan. Miksi ette minun?” ”Silloin oli kyse eri asiasta: kostimme karjalaisille meille tehdyt vääryydet ja otimme heiltä vain omamme pois,” sanoi Krankkan naapuri ja katsoi naapuriaan tuimasti. ”Nyt on kyse ryöstöretkestä ja siihen emme lähde.” Krankkan silmissä välähti esivallan voima: ”Kirjuri! Ota muistiin jokaisesta talosta yhden miehen nimi. Heidän on oltava Oulussa ylihuomenna,” Krankka loi valtiaan silmäyksen ympärilleen. ”Kuningas käskö!”

Maaliskuun alussa 1611 Oulun linnan edustan jääle oli kokoontunut noin 900 miehen sekalainen joukko katselmukseen tulevaa Vienen sotaretkeä varten. Joukon päälliköksi Kaarle-kuningas oli valinnut skotlantilaisen eversti Anders Stuartin. Mukana oli myös jonkinmoinen määrä irlantilaisia palkkasotureita johtajanaan Robert Sim ja mukana oli myös hollantilainen tykkieksperti ja hevosia, joiden resloista

sojotti tykkien piippuja ja muita varusteita. Myös lähes kaikki tuolloiset Oulun 300 asukasta olivat tulleet seuraamaan kirpeään keväämuun sotareissulle lähtijöitä

Rajan taakse lähtevä epäilytti kovasti ryöstöretken onnistuminen, sillä lunta oli paljon ja korvessa ei ollut teitä ollenkaan. Tiedettiin myös, että yllätysmahdollisuutta ei ollut, koska oululaisesta matkustajahuoneesta oli yön aikana hävinnyt kaksi karjalan miestä teille tietymättömille ja arveltiin heidän hiihtävän paraikaa vinhaa vauhtia kohti Viena.

Mielipiteet alkoivat kääntyä jo kokonaan toivottomaksi ja kuninkaan haihatteluksi koettua retkeä vastaan. Käskynhaltija Hare pelkäsi kuitenkin hirttotuomiota sen verran paljon, että hän yritti puhua retken puolesta. Kalvakan pikkumiehen puhe ei tehonnut, mutta paikalla olleen kuninkaan ylikirjurin sanat tehosivat. ”Tämä on kuninkaan käsky ja tahto. Meidän on toteltava esivaltaa!”

Katselmuksen jälkeen sotajoukoksi uskomattoman näköinen retkikunta lähti liikkeelle ensimmäisenä päämääränään Palta- niemen kirkonseutu, johon matkustaminen vei useita

Tällä harjanteella käytiin suomalaisten ja karjalaisten välillä elokuun alussa 1611 taistelu elämästä ja kuolemasta. Harju kätkee useita kaatuneita multiinsa.

Hannu Krankan patsas Limingassa.

päiviä. Etukäteen oli herroille varattu härkä, kaksi hiehoa ja lamma palanpainikkeineen. Paltamon tuolloinen pappi Gregorius Petri Hordelius oli pitänyt koko ajan käsiään ristissä ja kauhistellut mielessään, että millainen vihovenäläinen retkikunta ilmaantuisi seudulle, kunhan oululaiset olisivat ensin mellastaneet Vienassa.

Kajaanin rakenteilla (1604–1620) olleen linnan työmaan retkue ohitti ilman sen kummempia juhlia ja jatkoivat kohti Maanselkää ja valtakunnan rajaa. Kaikkien ihmeeksi Ylipäällikkö ja Oulun käskynhaltija Erik Hare söi ja joi hehkuviinit valtakuntien rajalla ja kääntyi sitten omien sanojensa mukaan kuninkaan kirjeen ohjeiden mukaan takaisin hoitamaan valtakunnan asioita saateltuaan retkikunnan hurmekentän laitaan.

Alempiarvoinen joukko jatkoi kohti Kiimasjärveä, jonne Hannu Krankka lähetettiin etujoukkonsa kanssa valtaamaan pikkuisen korpikylä ja ottamaan sen ruokavarat keihäsvoimin retkikunnan käyttöön. Krankka jakoi joukkonsa kolmeen eri puolilta kylää hyökkäviin partioihin, mutta he olivat hyökätä aamuhämärissä toistensa kimppuun, sillä Karjalan Ontrei väkineen oli ollut ovela; paennut ja jättänyt Krankalle vain tyhjän, kylmän kylän. Miehet lämmittivät pääjoukkoa odotellessaan Kiimasjärven pirtit ja

nukkuivat väsymyksensä pois mahat melkein täynnä, sillä Juorkunan Jussi löysi vartiossa ollessaan koipensa katkaissaan poron, joka teurastettiin ja pistettiin pataan.

Pääjoukon levättyä Kiimasjärvellä retkikunta siirtyi lähellä Suman kylää Vienanlahteen laskevan Sumajoen jokisaareen sijaitsevan Sumanlinnan valloitukseen. Tai yrittelyksihän se jäi, sillä kun sotaväki eteni autiolta vaukuttavan linnan muurien viereen, linna heräsi äkäisenä henkiin ja he saivat ylhäältä käsiaseiden, kivien ja kuuman veden muodossa tuliset terveiset karjalaisilta ja joutuivat pakenemaan.

Tämän jälkeen hollantilainen tykkimestari viriteli tykkinsä ja alkoi tulittaa linnan muureja, mutta harmaa kivilinna ei ollut vauisista pikku paukuista moksiskaan, vaan kävi päinvastoin; harmaan kivilinnan miehistö ampui suomalaisia omilla tykeillään ja kaksi tykkimiestä kaatui ja itse mestari jäi kuumoon menneen tykin alle ja oli tipalla kuolla hänkin. Yritettyään vielä saartaa miesvoimin linnaa, nälisään olevat miehet totesivat tehtävän mahdottomaksi ja kun johto oli kovasti kotiinpaluun kannalla, niin onneton sotaretki päättyi nolosti pakomatkaan.

Hannu Krankka sai kuitenkin puhuttua Anders Stuartilta luvan jäädä noin 200 hiihtomiehensä kanssa häätistelemaan karjalaisia ja

palaamaan työnsä mieliksi tehtyään, jos sattuisivat vain jotenkin pysyttelemään hengissä. Stuartilla oli luvan antamiseen myös oma lehmä ojassa, sillä kuningas oli äkäinen ukko ja kesken kaiken paenneen ja kokonaan ilman tuloksia jääneen sotaretken päällikkö olisi voinut joutua jopa teilypyörän revittäväksi.

Krankan miehet hiihtivät Vienanlahden lounaisrantojen kylien kautta ja saivatkin ryöväytyä jotain pientä kotiin viemistä. Seesjärvellä he vaihtoivat suksensa karjalaisten jokiveneisiin pakolla ja retki jatkui nyt soutamalla Sekeh- ja Uikurijokea pitkin Sorokkaan lehden vihottaessa jo kesän merkiksi. Siellä Krankka päätti yhtäkkiä, että vallataan Solovetin luostari!

Pitkä soutumatka Vienanlahtea pitkin päättyi pettymykseen, kun uskoa pajattava ja rohkeasti paikoillaan pysyvä munkkijoukko luostarin portilla vei rohkeudellaan sisun ja murhaamishalun luostarin portille rynnänneiltä suomalaisilta. Sitä ennen olivat munkit hyökkäyksen estääkseen tuoneet Krankalle jo rantaan hopeaesineitä ja kullattuja helyjä sisältäneen arkun.

Luostarin valloitus jäi näin utopistiseksi haaveeksi ja kohta tuli Krankan joukko kova kiire kilpansoutuun henkiinjäämisestä ulapalle vaahtopäisenä armadana ilmaantuneiden karjalaisten kanssa. Miehet onnistuivat juuri ja juuri pakenemaan usvan turvin ja pystyivät myös lepäämään Hanhisaaren rannalla. Siitä matka jatkui kohti Vienaan laskevan Kemijoen suuta ja yhä vain oli Krankalla ryöstäminen mielessä: tällä kertaa jokisuulla oleva Kemijoen saareen oleva linna. Sekin yritys meni myttyyn, sillä linna oli täynnä äkäisiä Karjalan sotilaita.

Luimussa korvin joutuivat pohjanmaan miehet tyytymään siihen, mitä he olivat onnistuneet saamaan Solovetin munkeilta ja Karjalan pikkukylä ryöstämällä. Suunta otettiin nyt kohti Kieretinlahtea ja siihen laskevan Oulankajoen suuta. Seuraava etappi oli Pääjärvi ja siitä Paanajärvelle ja edelleen Oulankajokea pitkin kohti länttä. Kuusamon suurten järvien jälkeen miesten piti vetää veneet telapuita vierittämällä Iijoen latvavesille. Iijärven jälkeen soutajat etenivät Kero- ja Irnijärvien kautta Turpeisenjärvelle ja siitä Murhijokea pitkin

Jokijärvelle, josta matka Ouluun olisi jo helpompaa osittain virran viemänä.

Ennen jokiosuudelle lähtöä soutamisesta kylläinen sotajoukko tuli illan jo hämärtyessä elokuun alkupuolella 1611 Jokijärven alapäähän ja väsyneet miehet päättivät levätä lähellä Niskakoskea olevalla harjulla Iijoen pohjoispuolella. Väsyneille miehille maistui uni hämärän loppukesän lämpimässä yössä. Juorkunan Jussi kuitenkin valpastui unestaan niskalla olevien veneiden suunnasta kuuluviin ääniin ja hetkessä selvisi, että alajuoksulta jokea noussut karjalaisten joukko oli heidän veneidensä kimpussa. Syntyi ankara taisto kahden vainolaisjoukon kesken ja veneistä jäljelle jäi vain kaksi ja kaikki muu, paitsi itse kunkin kontissa oleva Karjalasta saatu ryöstösaalis katosi särkyvien veneiden mukana Iijoen virran vietäväksi. Muutaman kuolleen toverinsa vaitonaiset miehet hautasivat levähdyspaikkansa harjuun Niskakosken lähelle.

Vanhimmat miehet täyttivät kaksi venettä ja loput saivat tulla loppumatkan maita pitkin. Oulussa Hannu Krankka sai kovat haukut käskynhaltija Erik Harelta karjalaisten hännämisestä uuteen vainolaisaaltoon. ”Se on teidän rosvoilun ja karjalaiskylien polttamisien syy, että karjalaiset ovat hyökänneet jokaiseen jokivarren kylään. On ollut pahempi karkukesä kuin rappasotien (1574–1595) aikaan yksikään”, Hare syytti punoitavaa Krankkaa. ”Sotaretken tarkoitushan oli vain näyttäytyä Karjalassa, mutta käyttäytyä siivosti ja ärsyttämättä.”

Krankka masentui kohtelustaan syvästi, mutta sai hiljalleen taas elämästä kiinni, kun käskynhaltija nimitti hänet kuitenkin Iijokivarren suojajoukkojen päälliköksi. Olihan Hare uhannut Krankkaa jopa Limingan talon verovapauden menettämällä.

Reipas eräelämä vei hiljalleen ajatukset pois epäonnistuneesta sotaretkestä ja jokeen uponneista hopeista, karjalaishelyistä, simpukoista ja turkiksista. Komennus helpotti vanhelevaa miestä siltäkin osin, kun Limingassa olisi pitänyt ruveta salvamaan naisväen vaatimaa uutta taloa entisen hataran tilalle.

Sen hän kuitenkin päätti, että sodat oli hänen kohdaltaan sodittu.

Veikko Räisänen
pt, jkk

**Kauppa
jo 140 vuotta!**
Verkkokauppa
avattu!

**Jalavan
Kauppa
JA PIRTTI-
KAHVILA**
Puh. (08) 841 005
jalavankauppa.fi

- Tasokkaat mökit (40 vuodep.)
- Savottamuseo ja uittoperinnettä
- Venevuokraus
- Opaspalvelut
- Luontoretket kesällä ja talvella
- Muut oheishjelmopalvelut (kalastus- ja metsästysluvat)

**Tervetuloa viihtymään,
luonnon ja kulttuurin pariin!**
Jokijärven LOMAT

Simosentie 29, 93400 TAIVALKOSKI
Puh. (08) 847 424, 0400 225 331
jokijarvenlomat@suomi24.fi
www.jokijarvenlomat.net

Monipuoliset traktorityöt
Uudis- ja korjausrakentaminen
**Rakennussuunnittelu,
lupien hankinta, neuvonta ym.**
Talkkaripalvelut
**Kiinteistönhoito ja -huolto (esim.
pihojen ja asuntojen siivous)**
Palvelusetelityöt

Karelia-ikkunoiden ja Päijänne-ovien myynti ja asennuspalvelu.

Kaikki työt tehdään kokonaispalveluna laadukkaasti ja ammattitaidolla.

Kilpailukykyiseen hintaan, tuntityönä tai urakalla!

SBuller Oy

Puh. 0400 205 168
seppo.i.buller@pp.inet.fi
Toimisto entisissä Kairan Rakennuksen tiloissa.
Sovi aika ja tule käymään!

PÄIJÄNNE-OVEL

KARELIA
TRUKUNA

luotettava
kumppani

AUTOGRILLI
AVOINNA:
Ma–To 17–24
Pe–La 17–04
Su 17–24
Mikonkuja ☎ (08) 841 337
040 5261 807

Koiravaljakkosafarit,
koiratarvikkeiden valmistus
ja myynti. 30-paikkainen
pirtti pieniin juhliin.
Mökkivuokraus.
Matkamuiستomyymälä.
**Finn-Jann
Huskyfarmi Oy**
Puh. 040 593 2597
info@finn-jann.com

Hyvätasoisia, edullisia mökkejä
aivan Taivalvaaran hiihto-
keskuksen juurella.
Vuokrataan vuoden ympäri!
Kuuharjun mökit
Marko Laitinen 0400 915 386
kiinteistojaba@gmail.com

Sodassa kaatuneet serkut

Äidilläni, Amanda "Manta" Hanhela, oli tapana puhella sisarustensa Helvi Lesosen, Meimi Keräsen ja Eino Mannisen kanssa, että oli onni, ettei sodissa mennyt serkkuja läheisempiä. Heidän isoveljensä Huuko oli kuollut vuonna 1937 keuhkokuumeeseen vain seitsemäntoistavuotiaana, mutta sisaruksista kuulosti, että oli sentään lohdullista, ettei Huukon tarvinnut joutua sotaan.

Säilyneistä postikortteista, jotka nuorempana keräsin talteen kauniiden kuvien vuoksi, välittyä läheisyys serkkujen ja suvun kesken. Korttien kirjoitukset ovat myöhemmin muuttuneet tärkeämmiksi, koska ne herättävät henkiin kauan sitten eläneiden tarinat. Sama mielikuva välittyi keskustelunpätkistä, joita kuulin, kun äitini

Ruoholan Jannen kortteja rintamalta

sisarukset tapasivat kesällä kotonaan Myllylässä Jokijärvellä, jonne Eino tuli Ruotsista viettämään lomaansa.

Vaikka heiltä ei ketään kaatunutta, niin heidän äitinsä Pietan sisarusten

lapsista seitsemän menetti sodissa henkensä. Ja sitä surua hekin kantoivat mukanaan. Pieta Manninen os. Räisänen oli kotoisin Hutulasta Tyräjärveltä.

Talvisodan viimeisinä päivinä 5.3.1940 kaatui Pietan Aukusti-veljen poika Eino Räisänen Karjalan

Kannaksella, jonne hänen joukko-osastonsa oli siirretty Sallasta vain vähän aikaisemmin.

Jatkosodan hyökkäysvaihetta kesällä 1941 Vienan korvessa oli kestänyt muutamia viikkoja, kun tuli ensimmäinen surusanoma Pietan sisaren Amanda Huovisen perheeseen Vaarakylään. Väinö Tuomas Huovinen oli kaatunut Uhtuan suunnalla Pistojoella 21.7.1941. Tuomas oli vasta 20-vuotias, iloinen ja toimielias nuori mies.

Suurin osa taivalkoskelaisista miehistä oli hyökkäämässä saksalaisten kanssa Kuusamon ja Suomussalmen korkeudella hankalissa maasto-oloissa ja keskellä ei mitään kohti Muurmannin rataa, jonka katkaisu oli saksalaisten tavoite. Ylempi kiila suuntasi Kiestinkiin ja Louheen ja alempi Uhtuan kautta Vienan Kemiin. Rata oli venäläisten tärkeä huoltoreitti Jäämereltä Leningradiin ja Moskovaan.

Kenttäpostia-leimalla varustetut kortit ja kirjeet oli päivätty "täällä josakin". Tarkkaa sijaintia ei kotona tiedetty. Rintamalla olleille oli ainakin selvää, ettei talvisodassa menetettyjä alueita täältä takaisin vallattu, ja usko saksalaisten lupaamaan Suur-Suomeenkin alkoi karista, jos sellaista tavallisella sotilaalla koskaan oli ollutkaan. Vienan korvessa tarpomisella oli kuitenkin tarkoituksensa ja sotilaan tehtävä oli tehdä mitä käsketään, vaikka hyökkäykset pysähtyivät verisiin taisteluihin juuri Uhtuan ja Kiestingin seuduille.

Syyskuun toisen päivän jälkeen alkoi ikäviä uutisia kantautua Tyräjärvien Ruoholaan, jossa äitini oli palkollisena Pietan tuolloin jo edesmenneen Riitu-sis-

ren talossa. Serkku Armas Soronen oli kaatunut Kiestingin motissa, eikä hänen ruumistaan saatu tuotua takaisin kotiin.

Huovisen Tuomaksen sankarihautaus päästiin järjestämään myöhemmin syksyllä, kun kesällä kaatuneet vainajat saatiin siirrettyä väliaikaisista haudoistaan kotipuoleen. Säilyneessä lehtileikkeessä kerrotaan 17 sankarivainajan tulevasta hautajaisesta Taivalkoskella, ja nimien joukossa on Tuomas, mutta Armas jäi kentälle.

Lokakuun puolivälissä 1941 isku osui Pietan veljen, Herman Räisänen, kotiin Autioon. Ainoa poika Toivo oli kaatunut Kiestingin suunnalla Kangasvaarassa. Lieneekö lohtua tuonut Kalevassa joulukuun 17. päivä julkaistu kirjoitus, jonka Pietan miehen, Mylly-Hemman serkun, Kallio-Hermannin, poika Kalle Pääntalo oli laatinut Toivon muistolle. Aina-

Mylly-Hemma ja Eino

Kotona häntä odotettiin jatkamaan talonpitoa, kun velikin oli kaatunut, eikä kotona ollut enää muita kuin yksi sisar isän kanssa. Keväällä 1944 kersantti Juho Aadolf Soronen siirrettiin Uhtualta muiden

tavoin Kannakselle torjumaan lähestyvää venäläisten suurhyökkäystä. Äitini oli jo tässä vaiheessa avioitunut isäni Otto Hanhelan kanssa, joka taisteli samalla suunnalla Uhtualla. Kesäkuun 19. päivä Muolaassa Janneen osui niin pahoin, ettei hänestä jäänyt mitään jäljelle. Paitsi muistot omaisille, ja ajatukset siitä, mitä olisi voinut olla, jos elämä ei olisi päättynyt puolustaessa kotia ja isänmaata ikaikaista hyökkääjää vastaan.

Menetykset eivät Pietan sisaruksilla päättäneet, vaikka sota kääntyi loppuaan kohden. Heinäkuun 21. päivä, täsmälleen kolme vuotta Tuomas-veljensä kaatumisesta, menetti henkensä Äyräpäässä Vuosalmen puolustustaistelussa Kannaksella Eino August Huovinen. Huovi-Manta-täti oli menettänyt yhdeksätoista lapsestaan kuusi jo pieninä, ja nyt sota oli vienyt molemmat aikuisiksi ehtineet pojat.

Kellastunut lehtileike syksyltä 1944 kertoo suuresta surusta, joka sodan jo päätyttyä vielä kohtasi Huovisen perhettä, ja ko-

ko sisarusten ja serkusten joukkoa.

"Elämä, mitä sä oletkaan, et kukkia, seppeleitä. Niin paljon lupaat, et mitään anna, vain tuskia, kyyneleitä." Helli-sisar kirjoittaa viisitoistavuotiaan Martin muistolle.

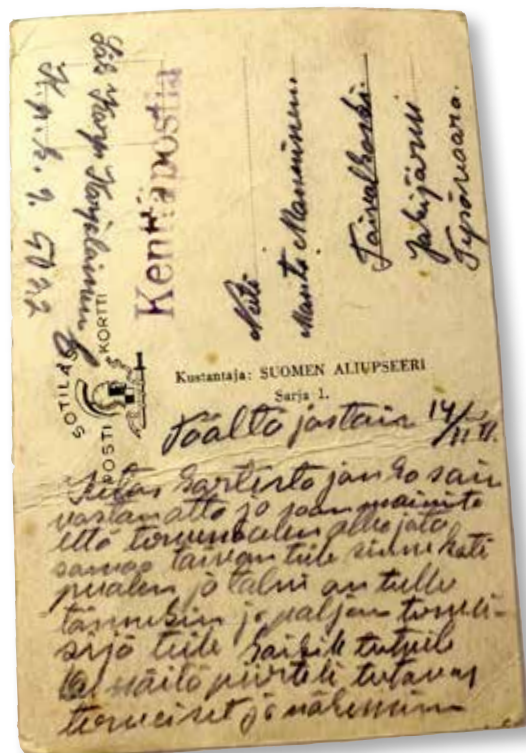
Martti oli lähtenyt käymään kotoaan Vaarakylästä Taivalkosken kirkolla ja astunut Siekkisen tienhaarassa saksalaisten jättämään miinaan. Hoitoa ei niissä oloissa ollut saatavilla ja niin toivorikas, reipas ja tulevaisuuteen luottanut Martti menehtyi vammoihinsa.

"Me kaipaamme hymyäsi hyvää. Siks' unesi olkoon siellä Taivalkosken sankarihautausmaalla, vaikka kaikkia ei kotiin saatukaan.

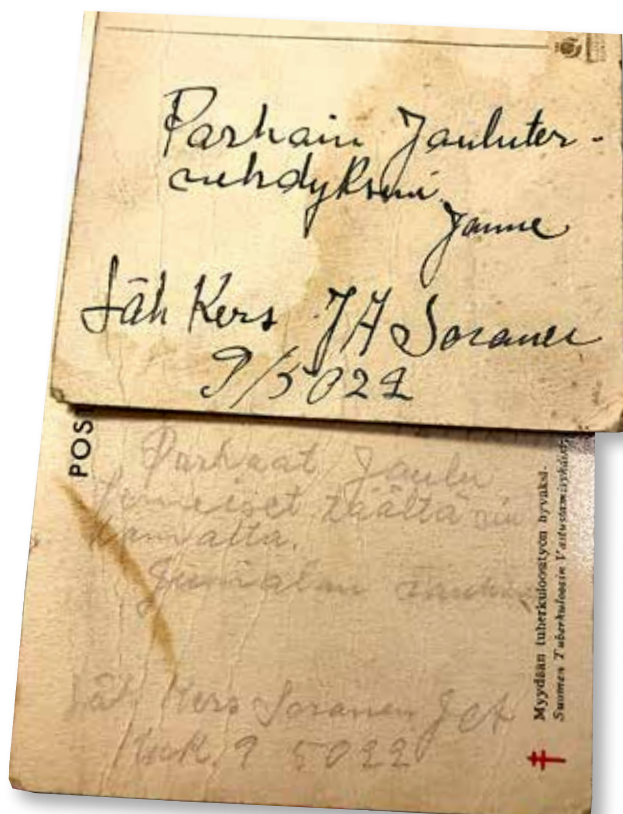
Anneli Hanhela

Kaatuneiden serkkujen kuvat löytyvät netistä Sotapolku.fi -sivustolta nimihauulla, kotikuntana Taivalkoski. Kaikilla seitsemällä on muistolaatat Taivalkosken sankarihautausmaalla, vaikka kaikkia ei kotiin saatukaan.

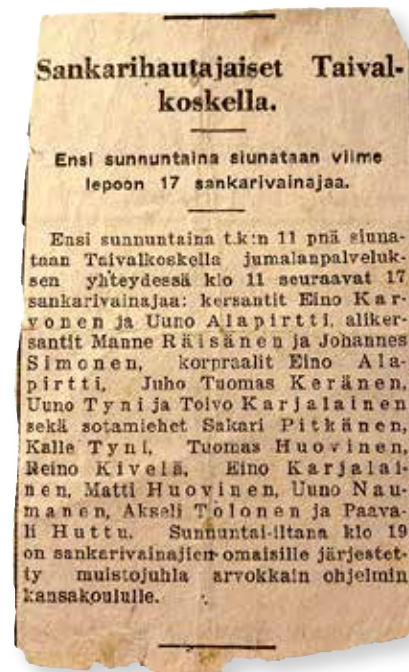
Eriyisen liikuttava on leikkivää karhunpentua esittävä kortti, jossa Martti kirjoittaa kotoaan Huovisesta 6.8.1943 Eino-serkulle Myllylään ja pyytää tulemaan kylään syksyllä. Vuoden ja kahden kuukauden kuluttua Martti oli menehtynyt saksalaisten asettamaan miinaan.

Uutelan Eino Karjalaisen kortti

Ruoholan Jannen kortteja rintamalta

Sankarihautajaiset Taivalkoskella

Muistoja Jokijärveltä

Oli vuosi 1949 kun muuttimme Jokijärven koululle. Tulimme Toholammilta Säkäräisen kylästä, matkan varrella Oulussa olimme Saara tädin luona yöstä. Meillä oli kaksi lehmää ja hevonen mukana, koululla oli navetta siihen aikaan. Kylän väkeä oli kokoontunut koululle, siellä ruoka ja kahvi valmiina odotti meitä. Niin asetuimme jo nykyisin purettuun hirsirakennukseen asumaan. Me siskokset laitettiin asuntomme ylävintille ke-säasunto.

Toisena opettajana toimi Lappalaisen Hilja. Hän ei saanut kuria oppilaisiin, karttakepin kanssa juoksuutti lapsia. Myöhemmin tuli nuori opettaja Kaarina ja asuntolan hoitajaksi Anja. Uusi koulu ja opettajien asunto valmistuivat myöhemmin.

Isän pitkäaikainen työ-kaveri oli Eeva, nuori kaupunkilaistyttö. Eeva jäi Mannilan niemeen, Hoikkalan taloon, poroisännän

emännäksi. Isän jälkeen tuli Ryyppön Esko koululle. Kellolan Viia tati oli keittäjän, Seppäsen Jussi hoiti talonmiehen tehtävät. Koulun pihapiirissä oli turvallinen kasvaa, kaikki oli kuin samaa perhettä.

Kylässä oli kaksi kaup-paa ja Nevalassa Singe hoiti postiasiat. Monena kesänä olimme Kylmäläs-sä kalassa, isä oli kova kalastamaan. Kesällä pestiin kaupan rannassa. Se ei ollut helppoa, muuripadassa vesi lämmitettiin ja Jokijärvessä vettä riitti.

Kesäaikaan kuului uiton paattien äänet ja K. A. Nevala, joka varhain aamuisin ajoi heiniä nurin. Me oltiin aina heinäpellolla haravoi-massa, syksyllä perunan nostossa. Kylällä oli paljon lapsia, pelattiin pesäpalloa ja lentopalloa. Monet retket tehtiin Villisaareen. Lauluseuroissa porukalla kuljettiin, monet virret on vieläkin muistissa. Vaikka isäni oli uskova ja saarnamies hän antoi koululla

pitää Maaseudun Nuorteliiton iltoja. Kahtena vuonna Jokijärven nuoret voitti kiertopalkinnon.

Kylän nuoriso piti lossin takana luvattomia tansseja. Meidän veli oli soittamassa haitaria ja rammari soi välillä. Kerrankin tuli virkavalta tarkastamaan lossin takaa. Veljeni kerkesi piilottamaan haitarin Nevalan sontakärryyn ettei kytät löytäneet, ne olisi vienet soittopelin. Myöhemmin siellä pidettiin laillisia iltoja. Nuoriso kun varttui, osa lähti Ruotsiin töihin, osa opiskelemaan muualle. Nyt on osa palannut kotiseudulle ja kylälle on tullut uutta asutusta.

Isämme kuoli 1956, oli Tyrävaaralla seurain pidossa ja sai siellä sydänkohtauksen. Hän kuoli parin päivän päästä. Äitimme jäi ison lapsiporukan kanssa, silti hän oli aina hyväntuulinen. Äiti oli sellainen työmyyrä ja loppuvuosina hän oli koulun keittäjänä. Jäi niin mieleen, kun Tyyne

äidin mökillä oltiin, kuinka kauniisti Kurtti Lauri sanoi äidistämme ”äiti oli koko kylän äiti”. Nyt on Nevalassakin uudet asukkaat.

Joka kesä olemme olleet Päätalopäivillä, Kuusamossa käyty ja lähiseudut kierretty. Kuusamosta jouduimme evakkoon Koston rannalle, sinne korpeen hevosella on viety. Meiltäkin paloi kaikki, sauna vain jäi. Meidän porukka on hajonnut ympäri Suomea ja osa on Kanadassa. Minä lähdin vähäksi aikaa Muonioon töihin Särkijärven rantaan ja olen sillä reissulla vieläkin. Nyt vanhana muistelen lapsuutta ja nuoruutta. Sohvilla loikoillessa ihailen maisemia, Särkitunturi silmiäni edessä ja joka puolella tunturit. On aikaa olla vain, ei kiire minnekään. Lämpimät terveiset Kylätoimikunnalle ja avviisin lukijoille.

Ritva Mastola
os. Vesterinen

Yläriivi vasemmalta oikealle:

- opettaja Lauri Vesterinen
- Ritva Keskisimonen
- Sirkka Karjalainen
- Sirpa Nevanperä
- Aili Väisänen
- Maija Kurtti
- Martta Kumavaara
- Kaino Siikaluoma
- Kaisu Lohilahti
- Eine Räisänen
- Elsa Hiltula

Keskiriivi vasemmalta oikealle:

- Markku Väisänen
- Erkki Räisänen
- Sulo Soronen
- Lauri Hoikkala
- Kauko Karjalainen
- Arttu Keskisimonen
- Jorma Jalasvaara
- Aulis Kurtti
- Ilmari Puolakanaho
- Pentti Hulkkonen
- Kaarina Pääatalo

Alarivi vasemmalta oikealle:

- Elna Manninen
- Kaino Karjalainen
- Paula Hoikkala
- Senja Räisänen
- Laina Holappa
- Silja Hoikkala
- Ritva Vesterinen
- Siiri Manninen
- Salli Keskisimonen
- Kyllikki Heiskanen
- Telma Räisänen

Tyyne äidin oikealla Ritva, veljeni Jaakko, äidin takana siskoni Liisa ja olisiko kaksi pienempää lasta kaupan hoitajan lapset

PALVELUITAMME

- Autojen tuulilasit ja asennus
- Rakennuslasit
- Työkoneen lasit
- Kalustelevyt ym.
- Levyjen sahauspalvelu
- Työsuorituksia ja puusepän töitä
- Keittiön ja kylpyhuoneen kalusteita asennettuna asiakkaan toiveiden mukaan
- Erikoismittaisia ovia ja ikkunoita
- Parvekelasitukset ja liukulasi-järjestelmät asennettuna
- Eristyslasit nopeasti
- Myös pieniä remontteja

**TAIVALKOSKEN
LASI JA LEVY KY**
Kiskotie 2, 93400 TAIVALKOSKI
Puh. 040 822 7572

BOBCAT URAKOINTIA

- KAIVUUT
- PIHATYÖT
- LUMITYÖT

**KUNTAN
TOIMITUS**

**PALVELU-
SETELITYÖT**

Pasi Kivimäki

0400 585 038

Pihla
Varmasti hyvä.

**Laadukkaat
ikkunat ja ovet
ammattitaidolla**

Varaa maksuton arviokäynti
Pihla-jälleenmyyjältäsi!

Rak. Palvelu E. Pulkkanen Ky

Edustaja Hannu Parkkisenniemi
Puh. 0400 205 230
hannuparkki@gmail.com

Kun kotisi kaipaa uutta ilmettä

Meiltä löydät huonekalut kaikkiin huoneisiin.

Rakennus- ja sisustustarvikkeet, sähkötarvikkeet, työkalut, lukot, helat jne. sekä Masi lumenluontityökalut.

• Matot	• Laatat	• Kodinkoneet
• Maalit	• Valaisimet	• Pultit, mutterit
• Tapetit	• Runkosängyt ja moottorisängyt	ja yleisruuvit kiloittain
• Listatarvikkeet	• Keittiökalusteet	
• Kaakelit		

TEKNOS

ORIN SÄLEKÄNDIN OY

TIKKURILA

VM-CARPET

UPO

Thomart

Miele

TEMPUR

TAIVALKOSKEN HUONEKALU JA VÄRI OY

93400 TAIVALKOSKI ☎ 040 191 0913
huonekalu@javari.fi • www.huonekalujavari.fi

OmaMetsä

METSÄNOMISTAJA, VUOSIEN VIISAUS KÄYTÖSSÄSI

OmaMetsä – uusi verkkopalvelu Metsänomistajille

OmaMetsä on metsänhoitoyhdistysten uusi sähköinen palvelu. Palvelussa hallinnoit vaivattomasti metsäomaisuuttasi ja suunnittelet metsänhoitotöitä yhdessä oman metsäasiantuntijasi kanssa – vaikka suoraan kotisohvaltasi.

Ota palvelu käyttöön osoitteessa Omametsä.fi

Metsänhoitoyhdistys Koillismaa

Talonpojantie 8 B 17, 93400 TAIVALKOSKI • www.mhy.fi

Aila Mikkonen 040 739 1325, Elisa Pesonen 044 493 8603 • etunimi.sukunimi@mhy.fi

Kiertokoulun Maria-opettaja

"Tulin kotiin kesälomalle kesäk 1 pv vasten yöllä. Tein pienen kierroksen kotini lähellä olevaan metsään. Tahdoin kuulla hankien haastavan, tahdoin kuunnella sitä kuusta, jonka juurella asunto. Puhukaa minulle, metsäni tuhatlukuiset puut, kertokaa mitä tiedätte, mitä olette kuulleet, mitä nähneet. Antakaa minulle edes osa elämänviisaudestanne. Kertokaa minulle, jutelkaa minulle. Minä viihdyn seurassanne, ja luulenpa usein tajuavani teidän tarinanne merkityksen. Tunnin verran kotikuusen kuiskehia kuunteli kesäyönä Maikki"

Hämeenlinnan kiertokoulunopettajaseminaarin käynyt kirkonkyläläinen Greeta Maria Bulldra, 17.7.1886–7.8.1935, valmistui opettajaksi 28.5.1907. Sitä ennen hän oli saanut päästötodistuksen Taivalkosken ylemmästä kansakoulusta, käynyt koulussa 5 lukukautta ja suorittanut koulun oppimäärän täydellisesti. Kouluaajallaan on hän osoittanut hyvää 10 käytöstä ja hyvää 10 huolellisuutta ja tarkaavaisuutta. Koulutodistus 20.5.1899 kertoo reippaasta työstä joka sai lähteä muutamaa vuotta myöhemmin opiskelemaan vanhempiensa tukemana koska kalliiksihan se tuli lähteminen niinkin kauas kotoa.

Valmistuttuaan hän opetti Revonlahdella ensimmäisen vuoden. Palatessaan Taivalkoskelle hän toimi opettajana 19 vuotta kuljettaen mukanaan painavaa matkaharmonia. Kiertokoulut toimivat muutaman viikon aina kylissään ja Maria siirtyi seuraavaan paikkaan kun opetusvii-

kot päättyivät. Tyrämällä kiertokoulu oli Rantalassa vuosina 1922–26. Maria avioitui Herman Alapirtin kanssa 19.2.1923 ja heidän kolme lastaan olivat Raakel s. 9.7.1924, Teuvo s. 24.5.1926 ja Marjatta s. 30.12.1927.

Maria eli Maikki oli ahkera kirjoittamaan Kynsilästä saamaansa vuoden 1912 Maatalouskalenteriin ohjeita, runoutta, kiertokoulumatkoistaan ja asumisestaan kylillä. Peltolassa, heidän kodissaan, monet muutkin muistikirjat saivat päivänvalonsa kun vanhojen aittojen kirstut löysivät avaimensa. Nykyisten asukkaiden Lean ja Jukan perheelle historian tutkiminen ja esiäidin elämän avautuminen on ollut mieluinen yllätys.

Maria kirjoittaa vuonna 1912

Kyllä olen nyt harvinaisen ihmeellisessä talossa. Tässä talossa on oikein porakka emäntä ja lapset samaa lajia. Emäntä puhuu kanssani ja lapset äitinsä perässä töytävät luokseeni, kussa tietävät, että äiti tuli huoneeseeni. Kanssani puhussa emäntä kesken kaiken huutaa käskeviä sanoja lapsilleen, milloin mene Anni lehmälle vihkot nakkaamaan ja sieltä velliin keittoon, sinulla Jussi pitää jänislankoja viedä metsään, että saahan opettajalle jänispaisti.

No montako sisarta ja veljeä opettajalla on? En ehdi vastata, niin jo emäntä sanoo Annille, et raukka menny lehmän ja velliin luokse, kyllä sinun Anni pitää kartalla tämä opettajan kamari hyväksi pesätä. Anni aikoo tehdä sen.

Emäntä taas alkaa minulta kysellä sitä ja tätä. Anni ei vielä ole töilleen poistunut, sotkee vain jok' ikisen emännän puhelun kanssani (En ole vielä koulussa ehtinyt selvittää, että lapset eivät saa vanhempien ihmisten puheisiin ka- jotta milloin vain).

Emäntä: kyllä kait minä vierasta puhuttelin, vain keitossa taitaa lihat palasiksi kiehua. Jussi, etkö totellut, mitä äiti äsken sano: että jänispaisti opettajalle huomiseksi.

Jussi: kuhan äitikin lähtee vieraan luota sitten minäkin.

Emäntä on lähössä vellipataa kahtomaan. Ovessa vastaan tulee kolme neljä lasta. No tuommosta se on jos mihin minä, heti te tuletta. Nyt lapset eivät saa käyvä täällä, te likaatte kamarin ja ette malta noihin opettajan sieviin kapistuksiin olla koskematta. Minä tuohon ehätän sanomaan: ei lapset saa vieraan kapistuksiin koskea, ei minun nähteni, ei silloin jos satun pois olemaan.

Emäntä lähtee: kunhan opettajalla ei meillä ikävä tulisi, oisihan meillä vanha mummokin, vain se ei puhu kenenkään kanssa mitään. Niin vain kuulkaahan emäntä, kun vanhat ja vaivaset minusta kuuluvat pitävän, kyllä teidänkin mummo vielä minulle voipi ruveta puhumaan. Emäntä vain toistaa. Ei se muori puhu, se on niitä vanhan Raamatun ihmisiä. Raukka vainaja sille on saarnannu nuorena ja ne saarnat ja puheet muorin hautaan ja taivaaseen vievät, hänen luulonsa mukaan, vai helevettiin se muorin käykkärä kyllä tuossa tilassa menee.

PUKEUTUMISEN ERIKOISLIIKE KAIKEN IKÄISILLE

- ASUSTEET
- KENGÄT
- LELUT JA PELIT
- TULIAISET

KIRPPIS

Vuodesta 1989

Tule ja löydä HYVÄT TULIAISET JA LAHJAIDEAT meiltä!

pikkupenkki
AIKUISILLE JA LAPSILLE

Kauppatie 19-21
93400 TAIVALKOSKI
Sari 040 552 2254

Erämaan rauhaa HOSSAN JA KYLMÄLUOMAN RETKEILYKESKUKSET

PALVELUT

- Leirintäalueet
- Mökit
- Erämökit Hossassa ja Kylmäluomalla
- Lounasravintolat anniskeluoikeuksin
- Kahvila – kioskit
- Kokoustilat
- Retkeily-, kalastus- ja metsästysmahdollisuudet (myös opastettuina)
- Hiihtoladut / monitoimiuraut
- Moottorikelkkaurat
- Veneiden, kanoottien, läskipyörien ja sup-lautojen vuokraus
- Ohjelmopalvelut

f Hossa-Kylmäluoman Retkeilykeskukset

@ @hossakylmaluoma

Erästäjän elämykset tarjoaa:

HOSSA Experience KL Oy

KYLMÄLUOMA

HOSSA

KYLMÄLUOMA

Jatkonsalmentie 6
89920 RUHTINANSALMI
Tel. +358 (0)50 384 4692
hossa@retkeilykeskus.fi

Pajuluomantie 20
93540 TYRÖVAARA
Tel. +358 (0)40 500 3476
kylmaluoma@retkeilykeskus.fi

www.hossa-kylmaluoma.fi

Vuoden 1925 kuvassa Maria ja Herman Raakel-tyttönsä kanssa. Takana seisovat Hermannin siskot Manda ja Lyydia.

No lähetäänpä ja Annilla pitää huomenna tämä opettajan huone kartalla pestä. Heikki näköjään pitää särkeä piisipuita y.m. y.m. Kartanolla mennessään lastensa kanssa toiselle puolelle (asuntoni on toisella puolella). Jussi: sinun pitää Heikin kanssa riihilaosta käyvä parempi syöntisiä heiniä, nälissään siellä Omena kuuluu huutelevan. Sievikiltä se pitäisi ukon tänä iltana kello ottaa pois. Mahii se hyvä nahka talvella navetassa. Ukko samassa näky portaille unisen näköisenä tulevan. Ukko elä koko päivää menetä siinä lampaan tapussa, jouvu minun saappaani paikkaan ja ota Sievikiltä kello pois ja joutasi jo lampaaltai, mutta Heikillä se huomenna pitää se minun kenkäni paikata.

En kuullut enää käskyjä. Emäntä sieppasi kiulun ja meni heiniä lehmille kartaamaan ja samalla lypsämään, eikä ukon eikä lasten tarvinnut tälläkään kerralla mennä yhteenkään tehtävään.

Anni samassa tuli huoneeseen, Heikki ja Jussi keimeniinsä. Ukko lienee mennyt naapuriin koska

sitä kohti lähti tupakkipiippua poltellen. Luulisi joku, että tämä emännän luonani käynti ja tuo suunnaton käskyjen jako vei paljon aikaa. Ei – tämä kaikki tälläkin erää tapahtui miltei tukkilaisen sanassa: punasessa minuutissa. Vajonaisen viikon olen tässä talossa majoillu mutta muistiinpanoja olisi kovin kovasti, vain ei paperini riitä. Piirrän tähän vain ainoastaan yhden esimerkin emännästä ja hänen oikeasta lastensa kasvattamisesta.

Kyllä en saa taas ihan mitään aikaan, jos koittaisin lapsille kuinka selittää, että ensi käsky on toteltava, käski isä, äiti tahi ken hyvänsä. Ainakin tämän talon runsaslukuinen lapsisto on käskemisen vaatimuksille koko iäksi menneet. Niin Anni se toissa päivänä oli riverannu kamariani. Peräseinälle liittoja nupinauloilla kiinnitelly. Kaikki lipareet nupien kantaa vasten, ett'eivät lehdet ensi oven aukasulla putoaisi seiniltä. Niin ja sivu seinällä myös on joitakin sanomia. Oven ja ikkunan yläpieliä komistaa reikäillyt liitot ja kolme reikäiltyä liittoa on vielä

noiden nupeilla naulattujen liittojen päällä peräseinällä vielä komistiksi laitettuja.

Lämpimälle uunin ranssille oli Anni löökiä sipulanut, jotta huone löökille tuoksuisi, kuten laittaja itse näin sanoi. Tämä huoneeni putsaus oli sillä aikaa toimitettu kun olin työssäni toisella puolella. Tulen sieltä Annilla jo luutus täydessä käynnissä. Luutu ja kartta se huiskeessa kävi. Annilla posket punassa hehkuivat lattian karttaamisesta, vaikka alku vasta matkassa. Säikähdin valkoista peri- ja sivuseinää. Minä Annille: kuka se on tämän huoneen paperoinu? Anni voitonriemuisena: Minä ja kuhan saan tämän lattian luututuksi, niin eteisen kupissa on röönisen näköisiä linnun munien kuoria kun Heikki paimenessa ollessa oli kaksi pesää löytänyt ison linnun munia, niin minä sären toisestakin päästä niitä kuoria ja laitatan naruun tuohon kahden naulan väliin. Minä sanoin Annille: kyllä Anni tekee liian komean asunnostani. Kussa viimeinen porraslauta oli kuurattu, Anni tulee puukupi kädessä jossa ne sanotut munien kuoret olivat ja vasara toisessa kätesä. Anni vasaralla nasauttaa kutakin munan kuorta uunin loukossa niin että reikä molempiin päihin tulisi. Toisiin tuli sievempi reikä, toiset munat saattoivat miltei puolitiestä katketa, jopa yhteen munaan vasaran isku koski liian kipeästi, koska porskis, meni rääsyksi. Se muna palanen ei päässy seinälle Maikin silmäkaunia hivelemään. Mutta jäipäs vielä jällelle 6 röönistä ja 3 valkeata. Annia se saattoi vielä enemmän se munan kuoren pirstaleiksi meno harmittaa, kuin minua. Munan kuoret nyt seinällä kaiken lisänä vielä. Sivumennen mainitsen, mikä edustaa tarjottiliinaa: se on Liito-lehdestä pala.

VUOKRATTAVANA EDULLISESTI PÖLKKY-TEATTERI, KANTTIINI JA KYLÄTALO

Jokijärven Kyläseura

Puh. 040 823 2489 • www.jokijarvi.com

KULJETUKSET JA MAANRAKENNUSPALVELUT TAIVALKOSKELLA

- hiekat
- sorat
- murskeet
- pihasepelit
- ruokamullat
- kasettikuljetukset
- pyöräkuormaajapalvelut
- kaivinkonepalvelut
- tela- ja pyöräalustaiset

MAANRAKENNUS
Vääräniemi Oy
Markku Vääräniemi • Puh. 0400 169 406

Vuokrattavana hirsimökki Jokijärven rannalla

Villa Salme on hyvin varustettu, talviasuttava hirsimökki, makuupaikkoja kesällä 6, talvella 4. Hyvä uimapaikka. Soutuveneen ja grillikodan käyttö sisältyy vuokraan. Lisätiedot: puh. 0407241148, salme.paloniemi@gmail.com

@villasalme facebook.com/villasalme

MONIPUOLISET KULJETUSPALVELUT TAIVALKOSKELLA

Lavetti-, erikois- ja vaihtolavakuljetukset, nosturityöt, nostokorityöt ja haketuspalvelut

Kuljetus Lohilahti Oy
Puh. 040 5318 967

KONEHUOLLOT JA -REMONTIT

moottorisahat, ruohonleikkurit, moottorikelkat, mönkijät, pyörät, autot, ajoneuvolämmittimet, maatalous- ja raskaskoneet

MYÖS VARAOSAT,
ÖLJYT SEKÄ
BRP-TESTERI

KONEHUOLTO KAARRE OY

Haaranientie 14, 93400 TAIVALKOSKI
Puh. 045 7836 5995, www.konehuoltokaarre.fi

K Market
OMAN KYLÄN KAUPPA

TAIVALTORI

Talonpojantie 1, Taivalkoski, puh. 045 848 3755
Palvelemme: Ma-pe 8-21, La 8-21, Su 11-21
www.k-ruoka.fi/kauppa/K-market-Taivaltori

**Puunkorjuupalvelut • Voimalinjarakennus
Lavettikuljetukset • Kaivin- ja telakoneet**

HEAVY RAKENNE OY

Metsäkyläntie 39 C
93400 TAIVALKOSKI

heavyrakenneoy@luukku.com

Puh. 040 585 4935 Kari
040 735 9247 Antti

▲ Retki alpakkapuistoon

▼ Wanhan Kirkon Markkinat

▲ Pölkky-teatteri Elämää ja Erotiikkaa

▼ Pölkky-teatteri

▲ Retki Oulun kasvitieteelliseen puutarhaan

◀ Verkkokurssi

▼ Kauneimmat joululaulut ja joulupuuro

▼ Savupirtin remontti

Markku Moves -tapahtuma Rauhionojan Rivieralla elokuussa 2022

Eloa ja iloa Jokijärvelle

Jokijärven kylä on mukana Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry:n (PoPLi) Eloa ja iloa kylille -hankkeessa. Hankkeessa tavoitellaan erityisesti maaseutualueiden ikäihmistien ja kyläläisten hyvinvoinnin edistämistä ja kylien elinvoimaisuuden lisäämistä.

Hankkeen puitteissa on mahdollista saada kylälle monenmoista toimintaa matalan kynnyksen palvelu- ja virkistyspäivien sekä vuorovaikutteisten tapahtumien avulla. Tapahtumien teemat ja sisällöt suunnitellaan kylien tarpeiden mukaan.

Hankkeen aikana selvitetään myös palvelupäivien jatkumahdollisuuksia ja toimintamallien vakiinnuttamista kylillä. Kylätoimijoiden vertaistapaamisissa voidaan jakaa kokemuksia ja vinkkejä kylien ja niiden palvelujen kehittämistä varten.

Mukana olevat yhteistyökylät vaihtuvat syys- ja kevätkausittain. Hankkeen ensimmäiseksi yhteistyökyläksi syyskaudelle 2022 valikoituivat Laitasaari (Muhos), Markku (Tyrnävä), Pirttikoski (Pyhäjoki) ja Siurua (Pudasjärvi). Keväällä 2023 mukana ovat Jokijärven lisäksi Vepsä (Oulu), Pohjois-Ii (Ii) sekä Ahmas-Niska (Utajärvi).

Kylien avoimissa palvelupäivissä on järjestetty erilaisia liikunta-, käden- taito- ja hyvinvointiaiheisia tapahtumia. Kyläkeskuksissa ja niiden lähialueilla järjestetyissä tapahtumissa eri toimijat, kuten paikalliset yrittäjät ja yhdistykset, ovat tarjonneet palveluitaan ja esitelleet toimintaansa. Hankkeen toimintaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Palvelupäivien lisäksi kyläläisillä on mahdollisuus toteuttaa virkistyspäivä haluamaansa kohteeseen. Päivän aikana voi esimerkiksi kokeilla erilaisia liikuntalajeja ja hyvinvointipalveluja. Aiemmat virkistyspäivät ovat suuntautuneet kulttuuri- ja liikuntakohteisiin.

Yhteistyökyläiden tapahtumien lisäksi hanke on ollut mukana järjestämässä senioreille Ainot ja Reinot -liikuntatapahtumaa, Yhdessä etänä -aamupäiviä sekä Kunnan Mummola -kiertuetta. Kunnan Mummola -testejä, joissa mitataan mm. lihasvoimaa ja yleistä toimintakykyä, tehdään myös kylien palvelupäivissä ja pop-up-tapahtumissa. Hanke toteuttaa myös yksittäisiä tapahtumia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Jokijärven palvelupäivät toteutetaan vuoden 2023 tammi-kesäkuun aikana. Ensimmäinen palvelupäivä järjestettiin 24. tammikuuta. Hyvinvointiteemaisen päivän aikana oli mahdollisuus hyödyntää hierojan ja kampaajan palveluja, mitauttaa verenpaine ja -sokeri, osallistua lempeään joogaan ja hyvinvointiluennolle sekä saada tietoa ja opastusta Omaolo-palvelun käyttöön.

Tulossa on myös käden- taitopäivä helmikuussa, Wanhan Kirkon Markkinat maaliskuussa ja ulkoilupäivä huhtikuussa. Virkistyspäivä on suunnitella loppukevälle.

Jokijärven palvelupäivistä tiedotetaan Jokijärven kylän viestintäkanavissa. Hankkeen kaikki tapahtumat löytyvät verkkosivulta www.popli.fi/hankkeet/eloja-ja-iloa-kylille/tapahtumat.

Eloa ja iloa kylille -hanketta rahoittaa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja sitä toteutetaan Euroopan maaseuturahaston tuella 1.1.2022 - 30.9.2024 PoPLin toimialueen 22 kunnassa.

Tervetuloa mukaan Eloa ja iloa kylille -hankkeen avoimiin ja maksuttomiin tapahtumiin.

Ilmastointipalvelut, nuohouspalvelut, savuhormien korjaus

Nuohous & ilmastointi
KARJALAINEN

Puh. 040 825 9465

nuohouskarjalainen.fi

RAHTIKULJETUKSIA KOILLISMAALLA

Puh. 0400 219 435 Jaakko Partanen
jaakko.partanen@mepkuljetus.fi

HUOLTO JA KORJAUSTYÖT
NYKYKAISILLA KORJAUSLAITTEILLA

MAALAUSTYÖT
AMMATTITAITOILLA

Huoltaa se!

VAKUUTUSYHTIÖIDEN HYVÄKSYMÄ
AUTOKOLARIKORJAAMO

NYKYKAINEN
AUTOKORJAAMO

Koillismaan Autopalvelu

Haaraniementie 1, 93400 TAIVALKOSKI. Puh. 040 632 9641, Jari Huttu 0400 917 425
jari@koillismaanautopalvelu.fi, www.koillismaanautopalvelu.fi

SÄHKÖTYÖT

OUSÄHKÖ OY

Kauppatie 21, 93400 TAIVALKOSKI

☎ 0400 261 927

Paikallista kiinteistönvälityksen osaamista

TUNTURI LKV

Kumpuniementie 12, 93440 LOUKUSA, www.tunturilkv.com

Kastanja Sankala, LKV, LVV
Puh. 040 706 0282
kastanja@tunturilkv.com

Sari Käsmä, FM, LKV, Kaupanvahvistaja
Puh. 040 670 9766
sari.kasma@tunturilkv.com

Mika Käsmä, Metsätalousteknikko
Puh. 0400 390 016
mika.kasma@tunturilkv.com

SÄHKÖASENNUKSET YM. SÄHKÖALAN TYÖT

Sähkö- ja tele-
urakoitsijaliiton
jäsen

Sähkö-matic Oy

Haaraniementie 13, 93400 TAIVALKOSKI, Puh. 040 591 8602, www.sahko-matic.fi

POPLi

Eloa ja iloa
kylille 2022-24

Einkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Jokijärven Avviisi

JULKAISIJA

Jokijärven Kyläseura ry
Hilturannantie 2 A, 93400 TAIVALKOSKI, Puh. 040 8232 489
jokijarvi@jokijarvi.com www.jokijarvi.com

TOIMITUSKUNTA

Veikko Räisänen, päätoimittaja
Leila Kivimäki
Raija Karjalainen

JAKELU

ILMAISJAKELUNA
liikekeskukset, huoltoasemat,
matkailualan yritykset
kautta maan.

SIVUNVALMISTUS

MINI Mainos

Jani Jänkälä

PAINOPAikka

Suomalainen
Lehtipaino, Kajaani
PAINOS 20.000 kpl

190 vuotta työtä maaseudun hyväksi Onnistumme yhdessä

ProAgria Oulu
Oulun Maa- ja kotitalousnaiset
Oulun Kalatalouskeskus

proagriaoulu.fi
oulu.maajakotitalousnaiset.fi

liittymät alk.
995 €

VALOKUITULIITTYMÄT

Pudasjärvi - Syöte - Taivalkoski

- Nopea 100Mbps - 1Gbps yhteys
- TV-kanavat netin kautta
- Etävalvonta

KAIRAN KUITU OY

Lue lisää www.kairankuitu.fi tai soita 045 616 0272

Koko perheen kulttuuri- ja
kotiseutuviikko Taivalkoskella
3.-9.7.2023

Uusi käyntikohde
Taivalkoskella! Sota-
ajan perinnehuone

Päätaloviikon ohjelman
löydät:
www.paataloviikko.fi

TAIVALKOSKI
Tuhansien tarinoiden pitäjä

Lisätietoja: Kulttuurituottaja Tiina Luokkanen
tiina.luokkanen@taivalkoski.fi, puh. 040 8608 971

Naperoviikko

Lasten kirjallisuus- ja kulttuuriviikko Taivalkoskella

[facebook](https://www.facebook.com/naperoviikko) naperoviikko

KIRJASTO AVOINNA

MA, KE, TO 10.00–18.00

TI, PE 10.00–16.00

Omatoimijat

MA, KE, TO 18.00–21.00

TI, PE 16.00–21.00

LA–SU 9.00–18.00

Lehtisali aukeaa
ma–pe klo 8.30

TAIVALKOSKEN KIRJASTO

Urheilutie 4, 93400 Taivalkoski, Puh. 040 860 8999
www.taivalkoski.fi/palvelut/kirjasto-ja-kulttuuri
outi.finna.fi

TAIVALKOSKI, luontoa ja liikuntaa

Lisätietoja:
puh. 040-5339910
www.taivalkoski.fi

KALLIONIEMI

Kirjailija Kalle Päätalon
lapsuudenkoti.
Kallioniemen pihapiiri on
hyvin säilynyt 1920-luvun
maalaismiljö, ja museoalue
on valtakunnallisesti
merkittävä rakennettu
kulttuuriympäristö.

Avoinna
19.6.–13.8.2023
Ma – su klo 10.00 – 16.00,
juhannusaattona suljettu.

Muina aikoina opastukset
sopimuksen mukaan.

Kallioniementie 7 C, Taivalkoski
Asiamies puh. 040 140 6005
Oppaat (kesällä) puh. 040 742 3738
www.taivalkoski.fi/kallioniemi

PÄÄTALO-KESKUS

Kirjailija Kalle Päätalon näköis-
työhuone pysyvässä näyttelyssä.
Vaihtuvana näyttelyinä
Kalle Päätalon elämän naiset
-näyttely 29.6.2023 saakka.
Kalle Päätalo ja lukemisen aikakausi
– aikakauslehtien kertomaa
-näyttely avautuu 3.7.2023.

Avoinna ympäri vuoden
Ma, ke, to 10.00 – 18.00
Ti, pe 10.00 – 16.00

Avoinna Päätaloviikolla 3. – 9.7.2023
Ma – pe 10.00 – 18.00
La 10.00 – 16.00

Urheilutie 4, Taivalkoski
Puh. 040 548 2247
www.taivalkoski.fi/paatalo-instituutti/nakoistyhuone

Pääsymaksut:

Päätalo-näyttely 5 €, Kallioniemi 7 € tai yhteislippu 10 €. Päätaloviikolla yhteinen viikkolippu Päätalo-näyttelyyn ja Kallioniemeen 18 €. Päätalon työhuoneen ja Kallioniemen esineistöt nähtävissä osoitteessa tarinasoitin.fi/kallepaatalo